Масса а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически партен Нохч-ГIалгIай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган

Ера 23 октябрь № 85 (2294) 1958 шу

Мах 20 кеп.

Советски Союза къахьегамхой! Кхы а шерагIа йоаржаергья вай воай мехка экономика а культура а кхы тIа а лакхаяккхара тIехьа лоаттаю дерригача халкъий социалистически яхь! Кердача къахьегама толамашца белгалйоаккхаргья вай Советски Союза Коммунистически партен XXI-гIа съезд!

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен 41 шу даларга дола

ССКП ЦК-а ТIАХЬЕХАМАШ

1. Даькъала хилда Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен 41 шу дизар!

2. Сийле хийла адамий историн чу керда зама — капитализм йохареи социализм котъялареи зама — толамаш доахаш йола байракх!

3. Даькъала хийла марксизм-ленинизм—Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен толамаш доахаш йола байракх!

4. Даькъала хийла Советски Союза Коммунистически партен XXI съезд — коммунизм хьалъерий съезд!

5. ДIайха моаршал да дерригача мехкашкарча коммунистическии болхлойи партешка—машар, демократи, социализм бахьанце лоаттабеча къовсам тIа болхлой классан а берригача къахьегамхой а авангардага! Даькъала хилда коммунистическии болхлойи партей цIаккха йохаргйоаца вежарий барт-цхьоагIои кхотаеннеи хилар!

Лакхагla айъе марксизман-ленинизман байракх!

6. Дерригача дунен тIарча болхлой классан денал дола барт-цхьоагIо — демократени социализмани гIулакх эшарг ца хиларна бола тешам ба. ЛакхагIа айъе пролетарски интернационализман байракх!

7. Масса а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

8. Дерригача мехкашкара къахьегамхой! Машар, демократи, социализм бахьанце лоаттабеча къовсам тIехь, къахьегамхой еррнгача организацеша деш долчун барт-цхьоагIо чIоагIлойла!

Керда тIом хьарна болча кхерама духьал къовсам лоаттабе массане а. Хоадам боллаш гучабаха тIом хьоабе гIерта империалисташ!

Халкъашта юкъе машари гIулакхи хилийтара тIехьа!

9. Дунен тIара халкъаш! Атомнии водороднии герзашта тохкамаш делга, дуне мел латт юхаоттаргдоацаш, Iалальмате чехка соцаделга дIадеха США-ни Англени правительствошкара!

10. Дунен тIара халкъаш! Атомнии водороднии герзаш дIадахара тIехьа, герзаш а бIу а кIезигбара тIехьа къовсам лоаттабеш хила!

11. Вежарий моаршал да машара тIехьа, демократена тIехьа, социализманна тIехьа къовсам лоаттабеча дерригача халкъашка!

12. Даькъала хийла низ болаш йола социалистически лагерь — машареи халкъий кхерамзлени йохаргйоаца чIоагIале! ЧIоагI а лулда, тоа а лулда социалистически лагера мехкашкарча халкъашта юкъера сийлахь-доккха доттагIал!

13. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш доаллача империалистически агрессораш Китая чурча гIулакхашца юкъе гIертара духьал хоадам боллаш а берригаш, цхьа саг санна, барта болаш а къовсам лоаттабеча доккхача китайски халкъага.

Даькъала хилда советскии китайскии халкъашта юкъера дохаргдоаца доттагIали цар шоайла леладу гIулакхи — дерригача дунен тIарча машара низ бола чIоагIале!

14. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш боахкача Албанен Халкъа Республикан къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии болгарскии халкъашта юкъера дохаргдоаца доттагIали цар шоайла леладу гIулакхи!

15. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш боахкача Болгарен Халкъа Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии болгарскии халкъашта юкъера дохаргдоаца доттагIали цар шоайла леладу гIулакхи!

16. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш боахкача Венгерски Халкъа Республикан къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии венгерскии халкъашта юкъера дохаргдоаца доттагIали цар шоайла леладу гIулакхи!

17. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш боахкача демократически новкъа шоай къаман мохк вIашагIтохара тIехьа къувсаш болча Вьетнама Демократически Республикан къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии вьетнамскии халкъашта юкъера дохаргдоаца доттагIали цар шоайла леладу гIулакхи!

18. Даькъала хийла Германски Демократически Республика — машара тIехьа цаI мара йоаца демократически Германи яра тIехьа лоаттабеча къовсам тIа еррнгача Германен машар безача наьха чIоагIале! Вежарий моаршал да социализм хьалъеш боахкача ГДР-н къахьегамхошка!

Вежарий моаршал да миллитаризманнеи бундесвер атомни герзашца кийчъярнеи духьал, Европе машар хилийтара тIехьа къовсам лоаттабеча Германен Федеративни Республикан къахьегамхошка а дерригача прогрессивни низашка а!

ЧIоагIлулда советскии германскии халкъашта юкъера доттагIал!

19. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш боахкача, демократически новкъа шоай къаман мохк вIашагIтохара тIехьа къувсаш болча Корейски Халкъа-Демократически Республикан къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии корейскии халкъашта юкъера дохаргдоаца доттагIали цар шоайла леладу гIулакхи!

20. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш боахкача Монгольски Халкъа Республикан къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии монгольскии халкъашта юкъера дохаргдоаца доттагIали цар шоайла леладу гIулакхи!

21. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш боахкача Польски Халкъа Республикан къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии польскии халкъашта юкъера дохаргдоаца доттагIали цар шоайла леладу гIулакхи!

22. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш боахкача Румынски Халкъа Республикан къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии румынскии халкъашта юкъера дохаргдоаца доттагIали цар шоайла леладу гIулакхи!

23. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш доахкача Чехословацки Республикан халкъашка! Даькъала хилда советскии чехословацкии халкъашта юкъера дохаргдоаца доттагIали цар шоайла леладу гIулакхи!

24. Вежарий моаршал да Югославен Федеративни Халкъа Республикан къахьегамхошка! Машари социализми бахьан долаш лоаттабеча къовсама ма эшшара чIоагIлулда советскии югославскии халкъашта юкъера доттагIал.

25. ДIайха моаршал да шоай Даьхен прогресс бахьанце, Азе а дерригача дунен тIа а машар хилийтара тIехьа къовсам лоаттабеш долча доккхача индийски халкъага! ЧIоагIлулда Советски Союзани Индени халкъашта юкъера доттагIал а цар шоайла леладу гIулакх а!

26. ДIайха моаршал да машараи шоай мехкаш къаман лоIаме хулга чIоагIдараи тIехьа къувсаш долча Индонезен, Бирман, Цейлона, Камбоджен халкъашка!

27. ДIайха моаршал да колониализманнеи империализманнеи духьал, шоай мехкий территоре тIара американскии английскии бIу дIаарабаккхара тIехьа къовсам лоаттабеш долча Ливанеи Иорданени халкъашка!

28. ДIайха моаршал да машараи шоай паччахьалкхе ший къаман лоIаме хулга чIоагIдараи тIехьа къовсам лоаттабеш долча ВIашагIкхийттача Iарабий Республикан халкъашка!

29. ДIайха моаршал да империалистически колонизаторийи цар гIончийи низ-Iоткъамах мукъадаьннача Иракски Республикан халкъага!

30. ДIайха моаршал да империалисташа леладеча агрессивни гIулакхашта духьал колониализм цIенъяь дIаяккхара тIехьа, шоай паччахьалкхенаш ший къаман лоIаме а суверенитет йолаш а хулга чIоагIдара тIехьа къовсам лоаттабеча Iарабий Малхбоалехьен халкъашка!

31. ДIайха моаршал да кортмукъаленнеи шоай мехкаш къаман лоIаме хилийтарнеи тIехьа къовсам лоаттабеча Африкан халкъашка!

32. ДIайха моаршал да халкъашта юкъе машари гIулакхи хилийтара тIехьа, шоай къамаш ший лоIаме хилийтара тIехьа, империализманна духьал къовсам лоаттабеча Латински Американ халкъашка!

33. ДIайха моаршал да империалистически низIоткъама духьал, кортмукъаленнеи къаман лоIаме хилараи тIехьа къовсам лоаттабеча колониальнии шоай лоIаме доацачеи мехкий халкъашка!

34. Даькъала хилда Англен, Американ ВIашагIкхийттача Штатий, Францен, Советски Союза халкъаша дерригача дунен тIа чIоагIа машар хилийтара тIехьа леладу доттагIали цар шоайла леладу гIулакхи!

35. ДегIа а ухалда, чIоагI а лулда Советски Союзани Италени халкъашта юкъера доттагIлен гIулакхаш!

36. Даькъала хилда Советски Союзани Финляндски Республикани халкъашта юкъера доттагIали цар шоайла леладу гIулакхи!

37. ЧIоагI а лулда, дегIа а ухалда советски халкъаннеи Швецен, Норвеген, Данен, Исланден халкъаштеи юкъера доттагIлен гIулакхаш!

38. Даькъала хилда Советски Союзани Австрени халкъашта юкъера доттагIал а цар шоайла леладу гIулакх а!

39. ДIайха моаршал да миллитаризманна духьал, машаре демократически ший лоIаме болаш шоай мохк дегIабоалабара тIехьа къовсам лоаттабеш долча японски халкъага!

40. Даькъала хийла Советски Союзан ленински арахьара политика—бе-башха общественни строй йола паччахьалкхенаш шоайла машаре яхара политика, машар ца бохийташ чIоагIбара дерригача мехкашца а экономическии культурнии бувзамаш дегIадоахкадара политика!

41. Даькъала хилда паччахьалкхен хьашташи вай Даьхен кхерамзлеи лораеш фелал йолаш ха тIа латта коталоний сийле шоашка йола денал дола Советски ТIема Низаш!

42. Даькъала хийла болхлой классани колхозий ахархойи цхьоагIо — советски строян чIоагIеи йохаргйоацеи лард.

43. Даькъала а хилда, тоа а лулда СССР-а халкъий вежарий доттагIал — дуккха къамаш дахача вай социалистически паччахьалкхен низ а чIоагIал а духдувлаш бола хьаст!

44. Советски Союза къахьегамхой! Кхы а шерагIа йоаржаергья вай воай мехка экономика а культура а кхы тIа а лакхаяккхара тIехьа лоаттаю дерригача халкъий социалистически яхь! Кердача къахьегама толамашца белгалйоаккхаргья вай Советски Союза Коммунистически партен XXI-гIа съезд!

45. Советски Союза къахьегамхой! ХIара сага-сих продукци яккхара гIулакха Американ ВIашагIкхийттача Штаташта тIехьакхе а хьалхадовла а деза, яха, исторически декхар кхоачашдара тIехьара дуккхача наьха болам кхы а шерагIа боаржабе!

46. Сийле хийла коммунизм хьалъерий хьалхарча мугIарашца болхача производстван толашагIа болча болхлойи новаторийи!

47. Советски Союза къахьегамхой! Промышленностени гIишлонаш хьалъяреи управленен керда система толашагIа хиларах карайоагIача торонех дикагIа пайда эца, хьинарегIа гуча а яха, пайда а эца халкъа боахаман резервех!

48. Совнархозий болхлой! Тоаде промышленностаи гIишлонаш хьалъярнеи деш дола доал, паччахьалкхен дисциплина хилийтара тIехьа, планех йола заданеш кхоачашъяра тIехьа социалистически индустри кхы а нонагIа айъяра тIехьа тIагIертте къовсам лоаттабе!

49. Промышелнностера, гIишлонаш хьалъечара, транспортера болхлой! ШерагIа юкъе йоалае производствонна толашагIа йола опыти керда техникеи, дIахо а технически прогресс ярнеи къахьегама овсарле мамогга лакхаяккхарнеи тIехьа къовсам лоаттабе!

50. Кхал а маIа а болхлой, инженераш, техникаш, мастераш! Производствон организаци тоае, предприятешеи гIишлонашеи лерттIа болх белга Iалашде, чIоагIъе социалистически къахьегама дисциплина! ХIаман кхомбар тIехьа къувсаш хила, продукци дикагIа а е, хьаярга дIабода мах чухьнахьа а баккха!

51. Еза-йоккха промышленность — берригa халкъа боахам дIахо дегIабара, халкъан хьал-торо лакхаяккхара, вай Даьхе тIемах лораярна бола низ чIоагIбара лард я. Сийле хийла еза-йоккхача индустрен болхлой!

52. Советски металлургаш! ДикагIа болх бергболча тайпара тоае техника а производствон технологи а, дукхагIа пайда эца предприятей резервех! ДукхагIа ле халкъа боахаманна руда, чон, болат, прокат, бос бола а наггахьа мара нийслуш доаца а металлаш!

53. Машинаши прибораши еча промышленностан болхлой! СихагIа хьа а е, кара а ерзае болх дикагIа бергбола керда тайпа оборудовании прибораши, халкъа боахам толашагIа йолча техникаца Iалашъяра тIехьа тIагIертте къовсам лоаттабе!

54. Доагама промышленностан болхлой! Паччахьалкхен планаш кхоачаш а тIехкхоачаш а яра тIехьа къувса! СихагIа дегIайоалае газови промышленность! ДукхагIа кIор, мехкдьатта, газ лургда вай мехка!

55. Советски энергетикаш, электростанцей а электросетей а строителаши монтажникаши! СихагIа болх бе дола а далийта, кара а дерзаде электрически керда низаш. ДукхагIа электроэнерги лургья вай мехка!

56. Химически промышленностан болхлой! СихагIа болх бе доладалийта керда низаш, балха юкъе йоалае дикагIа йола технологически процессаш, дукхагIа хилийта химически продуктай тайпаш! Химически бедалах хьадаь наха эша тovараш дукхагIа лургда вай мехка!

57. Советски строителаш! Индустриальни методаш дукхагIа юкъе оза гIишлонаш хьалъярна! СихагIа а дикагIа а дIабода мах чухнахьа боаккхаш а хьалъе керда промышленни предприятеш, чуIе цIенош, больницаш, школаш, берий учрежденеш!

58. ГIишлоний материалаш еча промышленностан болхлой! ДукхагIа а дикагIа а хьае вай Даьхен гIишлонашта эшаш йола гIишлоний материалаш!

59. Хьуна, дахчах хIамаш еча, каьхат деча промышленностан болхлой! ДукхагIа хьу, стандартни цIенош, мебель, дикагIа дола каьхат лургда вай мехка!

60. Яйгача промышленностан болхлой! Дикеи хозеи кIадаш, дика барзкъаш, чIоагIа а куцахь а бола кога гIирсаш, кхыдола товараш дукхагIа лургда вай бахача наха!

61. Кхачан товарий промышленностан болхлой! Мамогга дукхагIа а дикагIа а арахеца бахача наха эша кхачан продукташ!

62. Чкъаьрий промышленностан болхлой! ДукхагIа даха чкъаьрий, дикагIа а дарегIа а хилийта продукци!

63. Советски транспорта болхлой! Iалашде ца социйташ мухьаш дIа-юха кхухьилга! Тоаде пассажирашта деш дола гIулакх! ТIагIертта юккъеоза керда техника!

64. Бувзама болхлой! КIорда ца деш дегIа а доаладе, тоа а де масса тайпара бувзама хIамаш! Почта, телеграфа, телефона, радио, телевиденен болх цхьаккха ала хIама доацаш дика тоабарна тIакхувш хила! Бахача наха ду гIулакх тоаде!

65. Юрта боахаман болхлой! МТС-аш эргаяхарои колхозни строй чIоагIъярои социалистически юрта боахам низ болаш тоабарна керда торонаш хьаел. Юртбоахаман производство кхы дIахо а дегIайоалаярна партес белгалдаьха гIулакхаш кхоачашдарна тIехьа къувсаш хила!

66. Колхозникаши колхозницаши! Мамогга дегIабоалабе колхозий юкъара боахам, ебае екъаш йоаца фондаш—колхозий юкъарча боахаман лард, чIоагIъе дисциплина, лакхъе къахьегама овсарал!

67. Колхозникаши колхозницаши, совхозийи РТС-ийи болхлой, юрта боахаман специалисташ! ДукхагIа ялат, дулх, шура, тха, боамби, лен, свеклаш, коартолаш, баьца дааpаш, сомаш, кхыйола юрта боахаман продукташ лургья вай Даьхенна!

Юртбоахаман культураш дукхагIа хьувкъийтара а продукцега шийга дIабода мах чухнахьа баккхара а тIехьа къувсаш хила!

68. Юрта боахаман къахьегамхой! Мамогга дукхагIа хилийта юкъара хьайбаш, шортта Iалашде доакъараш, лакхъе хьайбаша луш йола продукци! ХIара сага-сих дулх, шура, даьтта даккхарна укх гарггарча шерашка тIехьакхувргда вай Американ ВIашагIкхийттача Штаташта!

69. Юрташкара механизатораш! ДикагIа пайда эца техниках, лакхабаккха механизацен боарам, дикагIа де юртбоахаман балхаш! ШерагIа юкъеоза новаторий опыт! Советски юрта технически прогресс лакхъераш хила!

70. Совхозий болхлой! Ерригача совхозех хьоккхаме, дуккха товарни продукци луш дола дика боахамаш дергда вай!

71. Аханза даьдача лаьтташкара къахьегамхой! КарагIдаьннар дIачIоагI а де, сов а даккха, ялаташ массаз хьувкъилга Iалашдеш хила, мамогга дегIадоаладе юкъара хьайбаш!

72. Торговлени общественни питанени болхлой! ДегIа а йоалае, тоа а е торговлии общественни питании! Наха гIулакх дара тIехьа къовсам лоаттабе, дикагIа кхоачашде тIа-тIа дукхагIа хIамаш эшаш болча къахьегамхой хьашташ!

73. Советски учрежденей болхлой! Тоабе советски аппарата болх! Хоадам боллаш дIаяккха бюрократизми волокитеи! Дика терко а йоакхо а е къахьегамхошта эшарий!

74. Советски Iилман а лакхера дешара заведеней а болхлой! ДIахо а Iилма тоадара тIехьа къовсам лоаттабе, технически прогрессацара цун лоархIам лакхабаккха, тоаде специалисташ кийчбелга! Даькъала хилда хьалха латташ дола советски Iилма—социализман тIехье!

75. Сийле хийла космически пространстве никъ буллаш, дунен тIа эггара хьалха говзалца хьаяь Лаьттан спутникаш хийцаьча советски Iилманхой, инженерий, техникий, болхлой!

76. Литературани искусствони деятелаш! Совъяха мехка чура хьаькъала а сина а ганзаш! Произведеней идейностьи художественни говзали лакха хилийтара тIехьа къовсам лоаттабе! Халкъий вахарца хIанзарча ханаца айхха, хадаргдоацаш литературеи искусствои ювзаенна хилийтара тIехьа хила!

77. Халкъа просвещенен болхлой! Тоаде берашта хьехилга, школа вахарца, производстваца айхха ювзаенна хилийтара тIехьа къовсам лоаттабе! Къахьегам безаргболаши советски Даьхенна, коммунизман гIулакха тешаме хургйолаши кхее къона тIехье!

78. Наха дарбаш ду болхлой! Тоа а де, дегIа а доаладе халкъа унахцIено лораелга, дарбаш дечеи санитарнии учрежденей балха культура лакхъе! Практиканна юкъеоза дарбай Iилманна гучаяьнна говзалаш!

79. Даькъала хийла къахьегамхой депутатий Советаш—вай мехкарча Iаьдала бокъонца йола халкъа органаш! Даькъала хийла социалистически демократи!

80. Советски профсоюзаш! ДегIадоаладе къахьегамхой творчески хьинар, производстванна доал дарна дукхагIа юкъеоза болхлой! Болхлойи гIулакхерча наьхеи материальни хьал-торо а культурни боарам а дIахо а лакхадаккхара тIехьа кIорда ца деш къахьегаш хила!

81. Даькъала хилба советски кхалнах—коммунизм хьинаре хьалъераш!

82. Даькъала хийла Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагийча наьха Союз—Коммунистически партен тешаме помощник а резерв а, коммунизм хьалъерий хьалха латта къона отряд!

83. Кагийнахи мехкарийи! Коммунистически хьисапе болх бе а даха а Iомале! Хьинаре а, кIаьд ца луш а дола коммунизм хьалъераш хила!

84. Пионераши школьникаши! Къахьегам безаш а дисциплина йолаш а хила! ТIадийрзсе Iилмаш Iомаде! Ленина сийлахь-доккхача гIулакха тIехьа хьинарийца къовсам лоаттабераш хила кийчле!

85. Коммунисташи комсомольцаши! СССР-е коммунизм оттаяра тIехьа дерригача халкъо лоаттабеча къовсама хьалха латта!

86. Советски Союза къахьегамхой! Коммунистически партии халкъи цаI хинна шоайла дегIал дахарца ба, — социалистически строян низ духбувла хьаст, коммунизм хьалъяра даькъе керда толамаш доахарг хилара тешам! Даькъала хилда партени халкъеи дохаргдоацаш, цаIаш хинна шоайла дегIалдахар!

87. Даькъала хийла Советски Союза турпала болхлой класс!

88. Даькъала хилба Советски Союза колхозашкара сий дола ахархой!

89. Даькъала хийла вай халкъа интеллигенци!

90. Даькъала хийла Советски Социалистически Республикай Союз—вай мехкарча халкъий доттагIлен чIоагIале, машареи социализмани чIоагIале!

91. Даькъала хийла вай дулхах-цIийха йола Советски Правительство!

92. Даькъала хийла Советски Союза Коммунистически парти—коммунизм хьалъяра тIехьа советски халкъо лоаттабеча къовсама дегаш ураувттадеш а хьалхле лелаеш а бола сийлахь-боккха низ!

93. Марксизман-ленинизман байракха кIал а этта, Коммунистически партега хьалхле а йолаш, хьалхашкахьа, коммунизм котъяларгахьа, долле!

94. Даькъала хийла коммунизм — дерригача адамий къаьга кхоане!

Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитет

БоккхагӀчар сийдолча гӀулакххашца кхетабе кагирхой

АЛМАЗОВ И. А.
Нохч-ГӀалгӀай АССР-а Лаккхехьарча Совета Президиума председатель

Вай комсомольцаш, советски кагирхой массаз а массанахьа а Коммунистически партегара хьоькхам ийбеш ба, шоай беррига низ а хьинар а, шоай къоначча дега йӀовхал сийлахьа - доккхача гӀулакха — коммунистически общество оттаярна дӀалуш ба. Ленина васкеташ кхоачашдеча комсомоло цу гӀулакха лаьрхӀа ловз ший хӀара ког, цунна аьнна леладу гӀулакхаш.

ДӀадахача укх 40 шера боккха а сийдола а никъ баьб комсомоло. Цу дерригача шерашка Коммунистически партен тешамера гӀонча а денал дола тӀехье а йолаш дукха езача партена ше тешаме хургья яхарг а я, болх а бергба, къовсам а лоаттабергба Ленина санна, аьнна ше биаь беза дув сийленца кхоачашбора цо.

Граждански тӀема тӀа турпала латаш, хьалхарча халача пятилеткашка болх беш, Сийлахь - боккхача Даьхен тӀема тӀа моастагӀчох советски халкъа творчески къахьегама юкъе дакъа лоацаш комсомол дегӀа а ера чӀоагӀ а елар. Цхьан тӀехьено вокханга луш хьадоагӀа довргдоаца цун сийдола гӀулакхаш.

ХӀанзарча тӀехьено теркам тӀабахийта Ӏомаду вай Даьхено лоаттабаьча къовсама а цо яьхача коталоний а истори, комсомола истори. Духхьал шийла хьалха дӀабахарий сийна духьа деш дац из. БоккхагӀа барий опыт — кагирхошта школа я.

Сийлахь - йоаккхача Октябрьски социалистически революцен деношка болхлойи ахархойи кагирхой хаьдда большевикий партен оагӀонахьа а байлар, герз бе а делла, Советски Ӏаьдала котало бахьан латаш а хилар. Восстани герзаца кийчъеча хаьнехьа а, пролетариата диктатура оттаеча лоаттабеча къовсаме ше тешшаме бола низ хилар хьахьекхар кагирхоша. Октябрьски деношка эзараш болча къонача болхлоша Петроградера Зимни дворец йоаккхаш, 7 ноябра исторически буса города эгтара а кертера моттигаш хьалувцаш дакъа лаьцар. Петроградa ЦӀе эскар ах гаргга кагирхоех латтар. Партес хьалхле а лелаеш, Москве баррикадашка а майра латаш, турпал къовсам лоаттабир революционни болча кагирхоша. Иштта дола масалаш дукха да.

Нохч-гӀалгӀай мехкарча а вежарех йолча республикай а къахьегамхоша сий деш дага лоаттабу Къилбаседан Кавказе хиннача граждански тӀема турпалаш. Нохч-ГӀалгӀай халкъа сий долча турпала, революцен мурда, лоамарча майрача отрядий командира Шерипов Асламбека цӀи хьанна йовзац? Къахьегамхой ираз бахьан ший вахар дӀаделар цо, къахьегача халкъа моастагӀчунца майра лийтар из. Халкъа цӀаккха вицлургвац из ший турпал.

Кавказе хиннача граждански тӀемах долча архивни документашта юкъе я цӀеча повстанчески эскара Терски группах йола материалаш а. Из группа вӀашагӀъеллар 1920 шу долалуш, январь бетта юххье. Дукха деза Советски Ӏаьдал бахьан цхьана тӀом беш бар эрсий, нохчий, гӀалгӀай.

Архивий документаш тӀа дувц эскара Терски группан штаба хьалхарча начальника — 24 шу долча гӀалгӀай кӀанта Дудаев Султана турпала денал. Воздвиженске тӀема тӀа шийна чов хинна йоллашехьа а, деналеи майралеи хьокхам а телаш, тӀом беш хиннав къона коммунист Дудаев Султан. Цу тӀема тӀа кӀайбарех пхи эзар гаргта тӀемахой боабир.

Довргдоаца сий даькхар Ӏалхан-Юртарча турпалаша а. 1919 шера март бетта революценгахьа болча нохчашa деникински бандашта никъ хоадабир. Кагий нах а мехкарий а денал долаш летар моастагӀчох. Цу тӀема тӀа хинна, юрта цу хана хиннача революционни комитета председатель Данилханов Ӏабдулла, хӀанз а вах Ӏалхан-юрта. Советски Ӏаьдал бахьан шоай са ца кходеш, цига лийтача турпалех каст-каста дувц цо.

1918 шера БӀаь дийнахьа лаьттача тӀема тӀа майра летар Пролетарски батальона эскархо пулеметчик Мусоров Павел. Цун цӀерах я Грознера цхьа майдане.

Граждански тӀом йисте баьнначул тӀехьагӀа, дерригача халкъаца цхьана холонаш эша а еш, мехка боахам юхаметтаоттабе айттар советски кагирхой. Хьалхарча пятилеткашка халкъа боахам юхаметтаоттабеш а дегӀабоалабеш а лоаттабаьча къовсама шераш дика дага доагӀаш кӀезига нах бац республикан предприятешка хӀанз.

Эрсий писатела Катаев Ивана грозненцах Бачурин Иванах язъяь очерк кагирхоша ешар ловра сона. Дуккха шераш хьалха язъяь из очерк хӀанз юха а «Москва» яхача журнала тӀа араяьккхай.

Коммунист Бачурин Иван вахаш а болх беш а Кердача промыслашка хиннав. 1925 шера станок-качалка дикагӀа хургйолаш тоаяь эргаяьккхар цо. Ӏаьржа дошув доаккхилга лоархӀам боллаш лакхде новкъостал дир цо даьча гӀулакхо. Бачурин гӀадваха болх беш вар промыслашка, субботникашка ухар из, ше верригa юкъарча тӀулакха дӀалора цо. Деррига ший вахар халкъаца дувзденна вола болхло вувц вайна писатела Катаев Ивана. Кхычарна а санна дукха холонаш тӀаэттар Бачурина, бакъда цӀаккхаз а доханзар цун денал. «Бессмертие» яха Катаева очерк йисте йоал:

«Бераштa, тӀехьенна дага латталва из, чӀоагӀагӀа дага латталва из» — яхача дешаца.

Биц а лургбац халкъа шоай вахар коммунизм бахьан дӀаденна бола нах.

Дика нах дукха ба вай, цунах латт вай низ а.

Сийлахь - боккхача Даьхен тӀема шераш дагалоацаргда вай. Комсомола турпалий Космодемьянская Зояй, Матросов Александра, Чайкина Лизай, кхы дуккха барий а цӀераш дерригача дуненна йовзаш я. Эзар гаргта гитлеровски захватчик вийнача Советски Союза Турпала, къонача нохчочун снайпера Нурадилов Ханпаши цӀи а иштта йовзаш я. Вай республике кхыбола эзараш къона патриоташ а хилар тӀема тӀа майра дакъа лоацаш. Даьхен сий, кортамукъал, из ший лоӀамах хилар бахьан миштa къовсам лоаттабе беза дӀахьекхар советски кагирхоша.

Комсомолан сийдола, турпала гӀулакх латт из бух боацаш парти, Даьхе, халкъ дезаш хиларах, денал гойта массаз а из кийча хиларах, хӀаьта нагахьа санна эше,къахьегамхой ираз бахьан ший вахар кхоца деш дӀадала из кийча хиларах. Сийлахь-боккхача Даьхен тӀема тӀа вай кагирхоша Даьй мехка шоаш Ӏалаьмате тешаме хилар, шоаш кхоца беш а майра а хилар хьакъехьа, комсомолан боккхагӀа болча вежарий новкъа бахар уж. ЦӀаккха бицлургбац вайна граждански а Даьхен а тӀема турпалаш. Вай кагирхой массаз Даьхе а халкъ а деза царгара Ӏомалургба.

1943 шера фашисташа тӀом беш венна, майра партизан, Советски Союза Турпал Галушкин Борис деша ваьгӀа Октябрьски районерча № 26 йолча школас леладер Ӏалаьмате нийса гӀулакх да. Борис деша ваьгӀача классе цун портрет доал. Турпала хетадаь альбом да школе. Хьехархоша дешархошта каст-каста дувц мел дика зӀамига саг вар Галушкин. Дешархоша Ӏалаьмате чӀоагӀа ладувгӀ цох дувцарашка. Бориса тара а из санна ленински комсомолец хила а гӀерт уж.

ТӀема тӀа лийта турпалаш деша баьгӀача кхыча школашка а иштта гӀулакх леладар бакъахьа хургдар. Школашка турпалий уголокаш хилча, тӀема а къахьегама а сийлен гӀулакхий реликвеш хилча бакъахьа я. Уж дерригаш а Ӏалаьмате чӀоагӀа кхетам луш хургда.

Дукхача комсомольцашта хой теш шоай первични организацен истори, шоай боккхагӀа болча вежарий гӀулакхаш довзий теш царна?—аьнна хаттар оттадар а ший моттиг йолаш да. Йоккхача предприятей, колхозий комсомольски организацешка ала мегаргда шоай организацей истори Ӏомаде, хиннача гӀулакхий дикача хьокхамашца кагирхой кхетабе, аьнна.

ТӀом хинначул тӀехьагӀа дукха доккхий гӀулакхаш даьд комсомоло. Даьхен тӀема тӀа тӀеххьара тӀемаш йисте даьнначул тӀехьагӀа, вай мехкара комсомольцаши кагирхойи дика дакъа лаца болабелар вай промышленность а юрта боахам а юхаметтаоттаеши уж дӀахо а дегӀадоаладеши. Цар юхаметтаоттайир Донбасс, гитлеровцаша йохаяь Сталинград, Севастополь, Минск, кхыйола городаш а, цар дика дакъа лоацаш диллар кемаш лела Ленина цӀерах дола Волго-Донский канал, Волжски а кхыйола а йоккхий гидроэлектростанцеш.

Ӏалаьмате дукха хӀама даьд кагирхоша НГӀАССР-а боахам а культура а лакхъеча. Мехкдаьтта доалла керда моттигаш тохкаш гучайоахача а уж караерзаеча а, Новогрозненски нефтеперерабатывающи завод, химически завод, Новогрозненски теплоэлектроцентраль, кхыйола предприятеш еча а дика дакъа лаьцар кагийча нахеи мехкарашеи. Чехка, чӀоагӀа юрта боахам лакхбеш хьалхарча мугӀарашка латт юртара кагирхой. Массайолча участкашка лакха овсарле йола къахьегама хьокхам гойт къонача патриоташа.

ДӀадахача шерашка хиннача дикача гӀулакхий сий а деш, уж дӀахо дегӀадоаладе а дукхагӀа хилийта а гӀерт вай ханара кагирхой. Вай ханарча вахаро, советски халкъа Коммунистически партес хьалхашка оттадаьча Ӏалаьмате доккхача декхараша из дарна эша йоккхий торонаш хулийт.

Комсомолах а советски кагирхойх а доалла белгалдаьнна дика гӀулакх да коммунизм бахьан лоаттабеча къовсаме хьалхарча мугӀарашка хулилга, халагӀа йолча, кӀаьдлургдоаца къона кулгаш эшача кийча болга. Партен хьаштдола задани сийленца кхоачашъяьй комсомолас. Магнитогорски гигант а кхыйола пятилеткай йоккхий гӀишлонаш а хьалъяр, Амура тӀа город Комсомольск йиллар, иштта кхыдола царел кӀезигагӀа доаца гӀулакхаш комсомола летописан къаьга оагӀонаш я.

Уж гӀулакхаш хӀанз кхы а дикагӀа гуш да. Партен лоӀамах, комсомола путевках Ӏалаьмате дукха баьх дола лаьттaш оах, мехка Къилбассе а Малхбоале а керда гӀишлонаш хьалъю бӀаьш эзараш болча къонача патриоташа. Иштта бахийтачарна юкъе Нохч-ГӀалгӀай мехкара кагирхой а ба аьнна ала йиш я вай доаккхал а деш. Вай республикан кагий нахи мехкарийи Волжски гидроэлектростанци хьалъеча, баьх дола лаьтташкара ялат чуэцача дакъа лоацаш а ба, Казахстански магнитка еча а болх. Кхы а доккхагӀа дола гӀулакхаш да де дезаш. Доккха химически деча кагирхоша лоаца дакъа деци сийдола гӀулакх дӀахо дахьар. Масала, Грозненски химически завода керда цехаш хьалъе водачун комсомола сийдола гӀулакхаш дӀахо хьорех ше лархӀа бокъо я. Сийдолаш да Химически гигант хьалъеча къахьегар!

40 шу гаргга ха я коммунистически субботникаш яха гӀулакхаш доладенна. ХӀанз долаш деци уж гӀулакхаш? Эзараш болча вай республикан кагийча нахеи мехкарашеи республике цӀабаьхкача наха цӀенош деча новкъостал дир шоаш балхах мукъа болча хана. Культуран цӀенош, стадионаш, спортивни площадкаш еча, металлом гулдеча раьза а болаш болх беш ба комсомольцаш.

Хьалхехьа а денз хьадоагӀа гӀулакх дӀахо хьош халкъий доттагӀал чӀоагӀду, вӀаши новкъостал ду кагирхоша.

Балха тӀа нийслу кхоачамбоацараш ца ловш, вай дӀахьалха бодача болама новкъадар де гӀертар ше маварра гучавоаккхаш хиннаб массаз а комсомольцаш. ХӀанз болх беш йола рейдови бригадаш, «легки ковалерен» отрядаш, контрольни посташ — уж а дика гӀулакхаш да.

ХӀаьта Ӏилма Ӏомадар, дукха хар? Вай кагирхоша массаз а цага лоаттаду сийлахь - воккхача Ленина деша, деша, деша аьнна даь васкет. КӀезига гац вайна студенташ бола болхлойи колхозникаши, дика къа а хьегаш, деша а дешаш бола эзараш кагирхой ба вай республике.

Дукха да вай сийдола дика гӀулакхаш, царех хӀара гӀулакх кагирхошта кхетам бала дика хӀама а да. Цу гӀулакхах дикагӀа пайда эца беза комсомольски организацеша.

Мехка чухь хулача доккхача хӀамашта къахьегама коталонашца накъа ухилга оамал а хинна дӀаэттад советски халкъа, вай кагирхой. Берригача советски нахаца цхьана Нохч-ГӀалгӀай мехкара комсомольцаши кагирхойи комсомола 40 шу дизара а партен XXI съезда а сий долаш накъа баха кийчлуш ба.

Республикан предприятешка болх беш я 350 комсомольци - кагирхой бригадаш, участкаш, сменаш, установкаш, яхь лелаерий хьалхарча мугӀарашка латт нов. Минеев мастер вола «Сунжанефта» мехкдаьтта доаккха комсомольци - кагирхой бригада, нов. Сапона хьалхле лелаю Грозненски нефтеперерабатывающи завода № 7 йола установка, нов. Румянцев керте латта Грозненски Химически завода № 17—18 йолча цеха смена, нов. Говоров бригадир вола «Гознефтезаводстрой» треста № 4 йолча строительно-монтажни управленен штукатурий бригада.

Духхьал мехкдаьтта доаккхача кагирхой бригадашеи участкашеи укх шера 8 бетта планал совгӀа 12 эзар тонн мехкдаьтта даькхад.

Мехкдаьттан, мехкдаьттан продуктай, металла, бедала, материалий, электроэнергеи, кхом беш а уж лорадеш а кагирхой хьинарца болабенна лоаттабу къовсам шерра дӀабаьржаб республике.

Пятилетка чакхъяллалца йолча хана 125 эзар тонн мехкдаьтта а мехкдаьттан продукташ а кхое чӀоагӀо яьй Грознен къонача нефтяникаша. Сийленца кхоачашдеш латт из декхар. Шин шерал кӀезигагӀа йолча хана довш дола мехкдаьтта а мехкдаьттан продукташ а кӀезигъяр бахьан долаш 42 эзар тонн мехкдаьтта кходаьд.

Иштта дика къахьег юртарча кагирхоша республикан кхашка а. ХьажкӀаш дика хьувкъийта къовсам лоаттабеш яр 180 комсомольцикагирхой звено. Укх шера къаьстта дика болх бир Сунженски районерча Лавренко Зинаиди, Курчалоевски районерча Эльтиева Хапри, Магомадова Аймане, Грозненски районерча Махмаева Жемале, Шаьлан районерча Зармаев Ӏаддал-СаӀида звеноша.

Боахаман, паччахьалкхен, юкъарча балха цхьаккха участок яц комсомола а советски кагирхоша а шоай низ тӀа ца бохийташ. Социалистически Даьхенна, коммунизм хьалъеча цӀена гӀулакх дар, Коммунистически парти кхайкача кийча хилар—закон а хинна дӀаэттар комсомолана.

Цхьабакъда цу карагӀдаьннарех кхоачам хинна Ӏе йиш яц. Иштта кагирхоша дукха толамаш даьха дале а, кхоачамбоацараш кӀезига дац вай республике. Царех кертера дар да кагирхошта юкъе кхетама болх во оттабар. Цхьабола кагий нахи мехкарийи физически къахьегамах лоралуш ба. Даьи-наьнеи шоаш ги бохкашехьа а, хоза дувхари мерза даари деза царна, цхьабакъда Советски Конституцес хӀара советски сага тӀадоахкаш дола декхараш дагадохац царна. Предприятешка къахьегама дисциплина йохаеш, хулиганал леладеш, бӀеха мотт бувцаш, общественни порядок йохаеш, хьаьнал къахьега ца ловш кагирхой хӀанз а ба вай. Уж тайпа гӀулакхаш мегийта йиш яц.

Кагирхошта юкъе бу кхетама болх хьаьда дикагӀа тоабе беза. БоккхагӀа барий революционни сийдолча гӀулакхашца бола, коммунизм хьалъю кхетамера нах кхебе беза вай. Къаьстта тӀех лоархӀам бола гӀулакх да къахьегамца нах кхетабар.

Комсомолан XIII-ча съезда ССКП Центральни Комитета хьалхарча секретара нов. Никита Сергеевич Хрущевс аьлар: «коммунистически обществе хӀаране шийна ховш бола болх бергба, шийна эшар хьа а эцаргда. Цу классически формула чулоацам ба хӀара саг коммунизманга юстарара хьежар е духхьал из хилар дезар хургвац яхилга. Пхьегаш хьал а хьекха болх бергба цо, кердача общественни къахьегамхо ше хиларах тарра. Денна сакъердаш дола аьлий вахар а доацаш, болх беш, къахьегаш дола культурнии безамеи вахар хургда коммунизм эттача!».

Белгалдаьнна дика, бакъ дешаш да уж! Вай халкъо во лерхI массаз сакъердам безаш вар, предприятешка, стройкашка, колхозашка, совхозашка беча балхах лоралуш вар.

Нагахьа санна болх бе моггашехьа а, саго болх ца бой е во къахьеге, цо материальнии хьаькъалеи рузкъаш хьадерашта къоал ду. Уж тайпа гӀулакхаш хийра да социалистически строяна, вай моральни мел долча хӀаманна, социалистически общественни къахьегамхошта мегаргдоацаш да уж.

Махулла общественна хьаькъале гӀулакх деш, къахьегам а коллективизм а езаш хургболаш кхетабе беза кагирхой. Советски строян сийлахь-йоккхача коталоний лоархӀам бовзаш а вай хана вахилгеи къахьегилгеи кхы хургдоаца ираз долга ховш а хӀара къонача саго кхетадергдола гӀулакх де деза.

Цудухьа хӀанз шоаш баххача тайпара дола хьалаш а бокъонаш а капиталистически мехкашкарча кагирхой йоацилга а паччахьа Россе хила йиши хиннеи йоацилга а вай кагирхошка дӀадувцар чӀоагӀа лоархӀаме да.

Вай Даьхено уж доккхий толамаш доахаш боккхагӀа бараша, хӀанзарча комсомольций даьша, ноаноша, боккхагӀа болча вежараша, йижараша дукха къахьийгалга, низ дӀабеннилга дицдалийта йиш яц. Царна хӀанз вайначул гаьнна халагӀа дар, дукха деза доттагӀий!

Турпала лийтар уж тӀема тӀа, вай даьхен боахам хьалбир цар, дувцилга йоаца йоккхий холонаш эшайир цар. Даьхенна хьалхашкара шоай декхар сийленца кхоачашдир цар.

Вай республикера дуккха бола, доккхача гӀулакххашта юкъе дакъа лаьца къаьнара кагирхошца вӀашагӀа а беттaлуш, царца къамаьлаш ду, хьехамаш тел царна, шоаш леладаьраш дага дехе, дагабувл царца.

Вай кагирхой дукхагӀа теркам цар бертба, уж кхетабара йоакхо цар дукхагӀа ергья, вай строян сийлахьйоккхача коталонех къаьгга а бакъдар а цар дувцаргда, революционни сийдола гӀулакхаш леладе а уж дукхагӀа хилийта а комсомолана новкъостал цар дергда аьнна теша мегаргва. Мамогта чӀоагӀде деза къамий доттагӀал. ХӀара зӀамига саг, хӀара йоӀ, кӀоаргга кхетадеш хила еза, духхьал советски халкъий вежарий дезале мара дерригача халкъий, царна юкъе нохчийи гӀалгӀайи халкъий а, дегӀадахка дика торонаш хинна ца хилар, НГӀАССР-а боахам а культура а дегӀаяр эрсий, украинций, нохчий, гӀалгӀай, вай республике мел бахача берригача къахьегамхой балха гӀулакх хилар. Духхьал Советски мехкарча халкъашта юкъе долча вежарий доттагӀло мара вай дуккхача къамех латта Советски социалистически паччахьалкхе кхы дукхагӀа чӀоагӀъергьяц.

Комсомольски организацеша кхетама балха дукха йола еррита формаш денал доллаш лелаяр а деза.

ХӀара зӀамигача саго а хӀара йоӀо а ший низи хьаькхали мамогга дегӀадоаладергдолаш йоакхо яр — вай юкъара декхар да.

ХӀара зӀамигача сага уйла е еза из мишта болх беш ва, мишта вах, сенца безам болаш ва, фу уйла йолаш ва, дӀахо йодача хана мишта ваха а къахьега а лерхӀаш ва ха деза.

Тахан сийлахьа коммунизм еш вай доахкача хана, вайгара из гӀулакх дӀа а ийца, дӀахо хьоргдараш малаш ба ха деза вайна.

Къонача тӀехьенга коммунизме бода сийлах-боккха никъ дӀахьекхаб партес. Парти шоайх тешаш хиларо дог айдаь кагирхой дегӀа а боагӀа, къонахчул долаш хьал а кхув. ХӀама юхе ца дуташ берига шоай вахар вай сийлах - доккхача гӀулакха дӀаденна коммунисташ вай берригача кагирхой дог урауттадеш бола хьокхам ба.

ТӀехкхоачашдаьд тӀаийца декхар

1953 шера 20 шу даьнна яр Махмудова Хамса, эггара хьалха из Карагандински областа Осакоровски района «Новый быт» яхача колхоза шурий-товарни ферма тӀа доярка еча. Цхьа барт болаши дика къахьегаши яр ферман коллектив, хӀаьта цунга хьажжа дика къахьега йолаелар Хамса а.

Балха хьакъехьа шийга хаттар дича Хамсас аьлар: — Бакъдар аьлча, эггара хьалха из болх сайна бу ца балар кхераш яр со. Говзал йолча дояркашеи новкъосташеи хӀара денна новкъостал а деш хьалха латтача дояркай говзал Ӏомае йоалелар со.

Хамсас хьийга къа довнзар. Ше болх бе йолаеннача 1953 шера хӀара Ӏаттагара 1500 килограмм, 1956 шера 3000 совгӀа килограмм шура яьккхар Хамсас.

Дика болх барах массехказа совгӀаташ тийннад цунна, хӀаьта Ерригсоюзни юртбоахама выставке а яхийтай из.

1957 шу чакхдоаллаш ший дезалца Мекен-юрта цӀа а ена, отделенен ферме болх бе эттар Хамса. Цо гӀулакх де дезаш 17 етт бар, царех 3 духьашка бахкаш бар. 1958-гӀа шу долалуш Хамсас социалистически декхар тӀаийцар, ший групперча хӀара Ӏаттагара 2250 килограмм шура яккха, аьнна. Из хул 1957 шера цхьан Ӏаттагара яьккхачул 200—300 килограмм дукхагӀа.

Массайолча хана ше денна дош дага а доаллаш, ший беррига низ тӀабахийта къахьег Хамсас из дош кхоачашдара духьа.

Укх дӀабахача ийс бетта хӀара Ӏаттагара Хамсас 2475 килограмм шура яьккхай. Ше тӀаийца декхар хӀанзлехьа тӀехкхоачашдьд цо.

Хамсас йоах:

— Болх дика леларгбац болхлочоа ший болх безаш ца хилча. Кхыча доахан дуача доакъарел башхагӀа дац согарна доахан дуаш дола доакъар а. Тайп-тайпара доакъар дала дезаш хул хьайбашта. Нагахьа санна Ӏатто е йол е ча во дуаш хуле, хила тӀоада а йийя минеральни тух а техе лу цунна из. Иштта тоаяь йол е ча дика дуъ Ӏатто. Цу тайпара тоадаь доакъар хьайбашта кӀордадаьчул тӀехьагӀа гӀожа доакъари концентраташи лу царна. Даиман хьожаш хул со доахан диза дий. Етт бетталехьеи бийттачул тӀехьагӀеи шамара массаж ю».

Деррига советски халкъ санна совгӀатаца Коммунистически партен XXI-ча съезда накъа яха лаьрхӀа я Хамса. ХӀара Ӏаттагара укх шера юхейисача хана 300 килограмм шура яккха, аьнна дош деннад цо хӀанз.

Укх деношка Хамсайна хайра 2-ча отделене доярка йолча Салтаева Зинайна Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета Сийлен грамота енилга.

— Дег тӀара раьза я со Зинайна иштта дика болх карагӀбаларах. Шу чакхдала хӀанз а кхо бутт гаргга ха я. Укх йисача хана тӀехьа ца йиса хьожаргья со цул, хӀаьта социалистически яхье а ех аз Зина,—йоах Махмудова Хамсас.

М. ЦУРОВ

Хьакхарчашта лаьрхӀа помещенеш

Шаьла районе гарггарча хана шекара завод йилла лаьрхӀад. Шекар хьадеш хьайоала жоми патокеи хьакхарчашта дика доакъар лоархӀаш я. Цудухьа «Шалински» совхозе Иван Ряднов прораб а волаш хьалъеш латт хьакхарч чуйоахкае базаш.

XXI партсъезда сийна, аьнна, 1-ча ноябре 64 хьакха хӀаране чу чуйолларгйолаш ши свинарник яь яккха дош деннад гӀишлошъераша.

Хьакхарч чуйохка керда хьалъеча помещенеш чу самокормушкаш хургья. Царех дикка оатто яргъя хьакхарч лелаераштa.

Свинарникашка 2320 хьакха чухошаргья.

Шу кхоачалуча хана кхы а кхо свинарник я Шалински совхозе е лаьрхӀа. Уж еррига свинарникаш яь йисте яьлча 5000 совгӀа хьакха хургъя цига кхоабаш.

Керда свинарникаш хьаеш дика болх бу камеащикаша Г. Щербаковс М., Ищенкос Х., Дакаевс иштта кхыбараша. Сменах йоагӀа норма 115-125 процент кхоачашъю цар.

М. ТКАЧЕНКО.

ТӀаийца декхараш кхоачашдаьд

ССКП XXI-ча съезда боагӀача тайпара накъа бахарна социалистически яхье а баьнна Грозненски района юртабоахаман къахьегамхоша паччахьалкхенга планал совгӀа 800 тонн баьца дааpаш дохка аьнна тӀаийца декхар сийленца кхоачашдаьд. 10-ча октябре планах 2.084 тонн йохка езача паччахьалкхенга дехкад 2.900 тонн баьца дааpаш.

Района дикагӀа йолча колхозашеи совхозашеи укх шера лакхара хьувкъам баьккхаб, цо торо хилийтай соахка дехкачул шозза дукхагӀа паччахьалкхенга баьца дааpаш дохка. 1-гӀа Май цӀерахча колхозо (колхоза председатель нов. Таловеров, парторганизацен секретарь нов. Шнырко, агроном нов. Пелих) баьца дааpаш дӀадалара паччахьалкхен план 205 процент кхоачашъяьй. Шоай торонаш а лаьрхӀа колхоза овощеводаша декхар тӀаийцар Октябра 41 шу дузача дийнахьа кхы тӀа а паччхьалкхенга 300 тонн тӀехьакхача кобуц йохка.

Паччахьалкхенга баьца дааpаш дохкара план шозза кхоачашъяьй «Аргун» яхача колхозо (колхоза председатель нов. Пономарев, парторганизацен секретарь нов. Самойленко, агроном нов. Богомолов).

Района карагӀадаьнна толамаш даьхад колхозникаша, совхозий а РТС-ий а болхлоша, юртбоахаман специалисташа хьинаре къахьегарах, хьийкъа баьца дааpаш дӀакхухьаш мехкдаьттан Грознен болхлой классо доккха новкъостал дарах.

Х. МАГОМАДОВ,
ССКП Грозненски райкома секретарь.
Г. ИНАРКАЕВ,
райисполкома председатель.

* * *

ССКП XX-ча съезда исторически соцамаш кхоачашдеш а XXI партийни съезд гулъярах болча хоамо дог урaоттадарца а Гудермесски района юрта боахаман къахьегамхоша дикка лакхдаьд юртбоахаман продукташ яхар а паччахьалкхенна дӀаялар а.

Укх шера 13-ча октябре района совхозаша паччахьалкхенна дӀа а деннад дехка а дехкад 330 эзар пунт ялат е паччахьалкхен планах доагӀачул 168 эзар пунти дӀадахача шера цу ханна денначул 124 эзар пунти дукхагӀа.

Паччахьалкхенна цхьа миллион пунт хьажкӀаш дӀаяла республикас тӀаийца декхар толамца кхоачашдарна къовсам лоаттабеш района къахьегамхоша дӀа а еннай ехка а ехкай из мах бола кхачан а фуа а культура планах йоагӀачул 48 эзар пунт дукхагӀа.

Паччахьалкхенна хьажкӀаш дӀалулга дӀахо хьош да.

Г. КАЛАГОВ,
ССКП Гудермесски райкома секретарь.
БОГОМОЛОВ,
райисполкома председатела заместитель.

ССКП Нохч-ГӀалгӀай обкома пленум

18-ча октябре хилар ССКП Нохч-ГӀалгӀай обкома пленум.

Пленумо партен Обкома секретарий декхарех а бюро члeналла а мукъабаьхар н.н. Сайко Б. Ф., Черкевич Г. Я., ССКП обкома бюро члена декхарех мукъаваьккхар нов. Шепелев А. И.

Пленумо ССКП обкома секретаралла а бюро членалла а хержар нов. **Апряткин С. С.**, партен обкома бюро членалла хержар н.н. **Зотов Е. Н., Сухов А. И.**, партен обкома бюрон члений кандидаталла хержар нов. **Сидельников С. С.**

Даьга хьежжа дика болх бу воӀ

Алхан-Юрте бахача наха дика дагавоагӀа Чабаков Эска. Беззаме йоакх цар цун цӀи. 1919 шера деникински бандана духьал болхлойи ахархойи эттача хана, юрт лораеш хиннача тӀемхошца вар Эска.

ДагавоагӀа Чабаков Эска Грознерча гӀишлошъераштa а. Пятилеткай шерашка болхлошта юкъе дикача балхаца белгалваьнна а волаш Грозненски нефтемаслозавод хальеш хилар из.

ХӀанз дийна вац Эска, цхьабакъда цо лелабаь никъ лелабеш ва цун воӀ Ахьмад. Из плотник вац, каменщик ва. Ший да санна гӀишлонаш хьалъеча дика болхло лоархӀаш ва из.

Доккха балхаш деш латт хӀанз Грозне 1918 шера 11 августа цӀерах йолча улица тӀа. Цхьайолча моттигашка асфальт буллаш, шоллагӀчахьа ливневой канализацен турбаш йоахкаш латт. Цига болх беш ва хӀанз Чабаков Ахьмад.

Сурта тӀа: каменщик Чабаков Ахьмад болх беш воал.

И. ПЛИЕВА сурт.

Нохч-ГӀалгӀай АССР совнархоза стройуправленен специализированни мастера Казбеков Сулaмбика йоах: «— Чабаков тха предприятен болхлошта юкъе эггара дикагӀа вола болхло ва. Ший йоккха говзал, шийна ховр кердача болхлошта дӀахьех цо. Беррига болхлой санна партен XXI съезда дикача къахьегама толамашца накъа вахарна ший беррига низ тӀабахийта болх беш ва из хӀанз. ХӀара дийнахьа йола задани 150—170 процент а, кхы совгӀа а кхоачашъю цо».

Нов. Чабаков Грозне химически завода цехаш хьалъеш хиннав, Первомайски улица тӀарча больницан пенаш хьалдотташ хиннав. Массаза а социалистически яхье хьалхле лелаеращца хул Ахьмад. Нов. Чабакова новкъосталца къонача каменщика Дудаевс ший балха говзал лакхйир.

ЯлхлагӀа производственни разряд а йолаш, лакхара квалификаци йола болхло ва из.

Ахьмад эггара хьалха гӀишлонаш хьалъеча балха вахав 1946 шера, ший 16 шу даьлча, Казахстана Кзыл-Орда яхача городе. Цхьа-ши шу даьлча дика мастер хилар цох.

Ахьмада дувц: «Кзыл-Ордана гаьна йоаццаш железнодорожни электростанци хьалъеш дар тхо. Аз бригадирага аьлар, сахьата 1000 кирпишк Ӏоюлларгья аз. Тешанзар из са дешаех. ТӀаккха инженераши мастераши хьагул а баь дийцар из гӀулакх. Уж сахьатага а хьожаш 45 минота 1000 кирпишк Ӏойиллар аз. ХӀаьта сменах еррига а 8000 йиллар. Хетачох, Грозне гӀишлонаш хьалъеча а доахалургда сога цу тайпара толамаш.»

Теша мегаргволаш да цо ду къамаьл. Визза саг, ший даьга хьежжа дика воӀ ва Чабаков Ахьмад.

Я. БЕРГЕР.

Сакъердаме сайре

Бийсан 11-гӀа сахьат доладеннадар № 2 йолча сайрийнарча школан клубе укх деношка 200 совгӀа саг гулвеннача хана. Уж бар дийнахьа производстве болх а беш, сарахьа деша а багӀаш бола кагий нахи мехкарийи. Хьехархой коллективо хьакхайкадир дешархошка 29-ча октябре пхи орден лелаеча Ленински комсомола 40 шу дузаш хилари, из цӀей комсомола историн чухь лоархӀаме долгеи.

— Дикача балхаца а дешарца а белгалбаьннаб № 2 йолча сайрийнарча школе деша багӀа дукха кагий нахи мехкарийи — йоахар хьехархочо Елена Ивановнас. — Цу тайпара ба н.н. Юрьевич, Юрченко, Ефремова, Беликова, Галаев, иштта дукха кхыбараш. Нов. Галаев производстве ший балха нормаш массаз тӀехкхоачашъярал совгӀа массадолча предметех дикеи тӀехдикеи дешаш а ва.

«Доккхийча турпалерча гӀулакхашца накъа боагӀа Советски кагирхой шоай дезача цӀейна — Ленински комсомола 40 шу дизарна» яхаш яр укх деношка комсомола Грозненски горкома лекторо нов. Изюмскес цу школе йийша лекци. Боккхача безамца ладувгӀаш бар дешархой цу лекцега.

Нов. Изюмскес йийша лекци а, дешархоша даь къамаьлаш а, кхыдола тӀулакхаш а — долла хӀама комсомола 40 шера хьабена сийлен никъ дагабохийташ дар цу сайрийна. Цу турпален наькъо дог ураоттадир дешархой дӀахойодача хана хьинарегӀа къахьега а, хӀаьта дикагӀа деша а.

М. ОСМИЕВ.

Литературни оагIув

Джемалдин ЯНДИЕВ

Говра баьри

Е ди, е бийса къоаста ца еш,
Уйла къаьга, дог ловзадаьнна,
Вода говра баьри.
Доккхача дунех—доаккхал деш
БIаьхача цу накъ тIа ваьнна
Водар кура баьри.
Лоамашка ловзар
маьрша илли

Майрача лаьчанца декаш.
Водар чехка,— гIоза баьри
Кер чура дог делаш.

*
* *

Цкъаьннахьа
Ди техар,
Лаьтта аьгар.
Говра баьри
Дын тIара вежар.

*
* *

Дын боацаш
Баьри мел лел,
Баьри воацаш
Дын мел лел
Дог доацаш
лоамаш лаьттар,
Мотт боацаш
илли дисар.

*
* *

Наьна дог деладеш
Баьри юха а
новкъа ваьннав.
Лакха лоамаш кхайкадеш
Илли Iуйренца
ловзадаьннад.

Джемалдин ЯНДИЕВ

Со ваьча...

Со ваьча лоамашка
Лаьча дек,
ГIоттача Iуйренца
Сийрда тIоа сег.
Со ваьча лоамашка
Шурий шовдаш сувс,
Аькхага сатувсаш
Аькха цIувз
Цига наьна дог санна,
Фо цIена да,
ЙиIий уйла санна,
Сигале къаьга я.
Михца къувсаш
ГIалаш яьгIача,
Вахарах хьогаш
Са да ваьхача,
Саьга сай
Iехача хана,
Лаьча лаьчанга
Кхайкача хана
Елаенна яхкай
Са миска нана.

Хь. ОСМИЕВ

Сагал чIоагIагI хIама дац

ЧIоагIа дезий бутув лоамаш!
Моаккхаз-кхера чIоагIа ба,
Массаз хезаьд вайна оалаш:
«Хьийна болат чIоагIа да!»
Тамаш йилла чIоагIа хIамаш
Вайна гонахь кIезга дац,
Бакъда,
сагал,
сагал чIоагIагI
Укх дунен тIа хIама дац.

Яхьья ОСМИЕВ

Эрсий йоIага

Вай даьй шоайла къиза
бахар—
Паччхьа зама ишта яр,
Къамаш шоайла вIашагIдахар
Рузкъан даьшта эшар дар.
Нийсхон зама доалде яьнна
Шовзткъе цхьоалагI шу да
хIанз.
Къамаш цунца паргIат
даьнна
Шоашта яьй-кха йоккха
ганз.
Шоашта юкъе машар болаш
Эрсий, нохчий, гIалгIай... ба,
Воайла вIаший дагар оалаш
Вай воай говзал лакхъеш да.
Укх дунен чу машар
чIоагIбеш,
Коммунистий парти я,
Партен тIехье гIоза кхееш,
Тахан вай шиъ болх беш да.
Нанас ваь хьа воша санна,
Со ва хьоца мерза Iеш,
Хьо я гIалгIай юша хинна
Цар берашта хьехар деш.

Ю. ЧАХКИЕВ.

Дог

Вай ер вахар гIозадаькхха,
Малх хьабоагIа, лепаш...
Хьаст мо цIена хила, дог, хьо,
Хий мо наха дезаш.

БIаьстанара зиза санна,
Наха хье хьаделла.
Хи чу ловза чкъаьра хинна,
Кер чу ловзаш хила.

Хьасто малх чулоацаш санна,
Даьхе Iа чулаца.
Кер чу даьллача, готденна,
Наха пайдан дац хьо.

Хье мел детлу, Iа ма могга
Наха безам тела.
Хьаст мо цIена хила, дог, хьо,
Кер чу ловзаш, дела!

Махьмад ПЛИЕВ.

Нана лоамаш

Вац со Пушкин, вац со ховрех
Хьза тоадеш иллеш даха,
Амма бакъда нана лоамех
Дош ца оалаш дага ваха.
Нана лоамаш — дошо
лоамаш,
Сона дез шо даьшта санна.
Шо да, лоамаш, бакъдоа
тешаш,
Са даьша Iайша бала
байна.
БIаь шерашка даьй ма баьхаб
Наьна санна, шун сий деш,
БIаь шерашка иллеш даьхад
Шоашкар бала шоа кодабеш.
Оаш ца деннар дувха
доацаш,
Даар-малар шугар долаш,
Кхы шо мара оамал
боацаш
БIаь шерашка ма баьхаб
уж.
БIаь шерашка шо ма лаьттар
Из сердал, мукъле фуд ца
ховш.
Дукх шерашка даьй ма лийтар
Ираз, мукъале шоай хилар
ловш.
Из эрсий мохк сомабаьлча
Шо, са лоамаш, сомадаьлар,
Ленина дош хеза даьлча
Лоамарой топ ювла яьлар.
ДуIо хьоабу из форд санна
Бала лайна адам хьайра,
Цхьа барт бола вежрий хинна
Мукъле бахьан летар майра.
Да ма довнзар цхьа лар
йоацаш
Из паччахь вохаш ахта
цIий
Укх дунен тIа алал, лоамаш,
Вахар сийрдагIа шун чул
дий
Нана лоамаш — дошо лоамаш,
Шо гIоздаьнна сона гу,
ЦIенча дег тIар аз сай дешаш
Шо хьашт долаш шоана лу.

Ю. ЧАХКИЕВ.

Гуйра

Денгар-денга ди да лоацлуш,
Малх а маьлхарагIа хьож.
Аренаш, кхаш да IажагIлуш,
Юккъа-юкъе гIа Iодож.
ГIарагIураш дIаух къулбехь,
Оалхазараш кIезагI да.
Iуйре, сайре йоагIа шийлагI,
ЦIенца дукхагI безам ба.
БIарг ма кхоачча, лат-кха кура
Форд мо дола хьажкIий кхаш,
Дерстад доахан... йизай гуйра,
Шийло мух а ба хьокхаш.
Хьо, беркатах йизза ера,
Дог хьест Iа къахьийгачун.
Iай Iа ей кхехкоргба, гуйра,
Ахки хьоа мел кхийхкачун.

М-С. ПЛИЕВ

Кхай тIа

Укх хьажкIий кхай тIа,
Малх санна лепаш,
Тхона гу букъ тIа
КIажарг хьа ловзаш
Хьо йоагIа елаш,
Чехка каетташ,
Мул совнах боахаш,
ХьажкIаш хьайоахаш.
Ха йоацча хана
Хьо хейна ягIац,
Хьо йолча даьна
МоллагI нейц вагIац,
Тамара, хьо я
Мехкарий баьчча
Iа оала дош да
Укх аргIан лаьча.

Е. РЯБОВ.

Пхьагали цогали

Пхьагал хьайзар цкъа цхьан
дийнахь,
Цу доккхача хиха — Нилах
ПаргIата тIехъювл ше неках,
Сармакаш да шийха кхераш,
Шийтта биаьб ше уж, яхаш.
Иштта ший дIа-са а хьожаш,
Яьсса куралаш еш лелаш,
Хьацарах Iояхар пхьагал.
Цигга дена кхаьчар цогал!
«Фу оап ба из, бIагIар хьежар,
Сел эхь доацаш хIанз Iа
бувцар?
Хьажал сога, са цIоганга,
Са дегIага, са хозалга!
Сона фуд уж, Нилаш, фордаш?
Во оапаш ба Iа бувцараш!
Се борз я-ма аз а яхац,
Аз а бувц оап, хьан йоах
бувцац?
Бакъда, боарам лело беза,
Оапаш хьажаь бувца беза!
Борз хул латаш, эхь ца хеташ,
Со-ма се а да цох кхераш.
Бакъда, цкъа тIаера сона
дорх.
Сох лоархIаве малав-хьох!
Иштта «бIувк» яхаш со лелаш,
Хьун чур цхьа Лом гучадьалар!
Са дорх яйна, аз дер кхераш,
Жужак мо из доастам дедар...
Со-ма иштта чIоагIа да,
Аз пилла а йожоргья.
Кавказ я са чIдагIа боча,
Аз дунен тIа баьккхаб го.
Iурра Казбеке го хилча,
Обед Арарате ду!
Цох тешаргва хьона моллагI!
ТIаккха фу сармак ба Iа
бувцар!
Малав тешар цу хьа Нилах!
Iа дувцар да кIаттIа боацар!
ТIаккха доагIа эр ходенна,
«Гош, са дезе, довда»а,—
аьнна,
Гучайоалаш ерриг майрал,
Ший къоргагахь хьийдар цогал.
Цигга цох сакхийна пхьагал
Едар, эцаш масса борал.
Безам хила мег шун хатта:
Цо лур малагI хьаькъал да?
Ер дийшаьчоа атта
Наьха сибташ довзаргда!

Перевод яьр
Къ. ШОВХАЛОВ

М. ХАШАГУЛЬГОВ

Фу де деза сона хов!

Массаз доаца
Бахьан лехаш,
Са мар соца
Хийра хул,
ХIара денна
Леташ, етташ,
Бирса духьал
Сона вувл.

* * *

ХIара денна
Молаш, вахаш,
Лазар хинна
Валла воал,
Цхьанна хана
Балха волаш
ЦIа шаь рузкъа
Дена вац.

* * *

Дилла балха
Со се ухаш,
Даа, дувха
Нийсде гIерт,
Аз чу дена
Ахча лехаш,
ЦIа цо чIоагIа
КIалтIа детт.

* * *

Из кхетийта
Аз ца лелош,
Де йиш йолаш,
Цхьаккха дац.
Цунах цунна
КIезиг-дукха
Кхетам, дарба
Хулаш дац.

* * *

ЦIенах йоха
Дега ца ловш,
Са аз цунна
Ма дийттад.
Саго баккха
Сох бехк боацаш,
ЧIоагIа лора
Из аз ваьв!

* * *

Кхы гоа ца деш,
Фу де деза
Сона хов —
Се ца йоахалуш,
Суде гIолла
Цунцар чехкагI
Къоастаделга
Дега лов!

М-С. ПЛИЕВ

Моаршал хьона, Даьхе!

Дац тхо есаре хьалкхийна
БIаьхийчар дукъ ийзаь
Да тхо даьхенца хьалкхийна
Цун ткъамаш кIал лейзаь,
Довкъаш, ареш хьунаш я тха
Лакха лоамаш аьлеш,
Баьччан таптар да хьо тхона
Тахан къаьстта хьехаш,
Сийрдач новкъа, кIоарга
хьехам
Халкъа тахан телаш,
Къамаш шойла барт цаI хила
Мерза даха яхаш,
ГIоза бIаьсти, яьнна йоагIа
Вайга ела къежаш,
Мохк ба сийрда баьнна лепаш
Наьна йIовхал телаш.
Дац тхо есаре хьалкхийна
БIаьхийчар дукъ ийзаь,
Да тхо даьхенца хьалкхийна
Цун ткъамаш кIал лейзаь.

Хь-Б. МУТАЛИЕВ

Нажи хьаргIеи

(Багахбувцам тIара)

Хенах башха ше тоаенна,
Чачакх мо гIа олладенна,
Хьун чу кура ягIаш яр,
ГIаьхьа хинна цхьа наж яр.

Цхьан ден, сигал кхийста
чIоагIа,
ТIахайр цунна Iаьржа хьаргIа,
Ше цхьа аьла йолаш мо,
Гонахь кура баьха го.

Са белаж тIар хьо дIаяла,
ТIехтохаме нажо аьлар,—
Дохкамий цIий Iийдаь зIок
Iа са дегIах мишта хьокх?

Гаци хьона са гIов-сибат?
Соца дезий дерриг беркат?
Лоам чур доагIа цIена фо
Iаббалца дуъ са дегIо.

— Яха-м хьай хьаштдар Iа
яха,
Бакъда, лергья хьо сол
хьалха,—
Къайго ела къежаш йоах,
ВIалла ше мух ца яьчох.

Денош Iайна, бетташ хулаш,
Бетташ шерашка а дувлаш,
Ший боларах ха дIаух,
Вай наж тIа-тIа дегIаух.

Наж цаеза Iаьржа хьаргIа
Шерра-шера гучайоагIа,—
Елча дика хета наж
ЯгIал е ца ягIал хьож.

Бакъда, башха ше тоаенна,
Чачакх мо гIа олладенна,
Михо теркош вай наж латт,
Из хьаргIийна чIоагIа Iаткъ.

Iано тоIош, ахки ярсташ,
Бедар хувцаш, кхобIаь бIаьсти
Уралатташ яьккха наж
Юххера а лаьтта йодж.

Ена кхаьчар цхьан ден хьаргIа,
Я из ловза яьнна чIоагIа.
ЯьгIа из наж ежа гу,
Бакъда, уллаш къамаьл ду:

— Ежа яц со йохка яла,
ЧIоагIа боацаш лаьттар овла.
Духхьал хаьнар яьннай дIаха
Диъ бIаь шера кхы а яха!

ХьаргIа тIаккха матар яхар,
Цигга дог даьттIа из елар,
Массарей а цох сакхувш,
Нажа чIоагIал лоа ца луш.

К. ЧАХКИЕВ

СОВЕТСКИ САГ

Аз доккхал ду
Заман турпал хинна
Даим лаьтта
Вусарговландаь,
«Советски саг» аьнна
Дунен чу вена
Халкъий тIехьле бахьан
Айса къувсандаь.

Коммунизман малх
Хьалбаьннача мехка
Тешамера воI
Се воландаь.
Дарзах, дуIах
ЦIаккха бIа ца тоссаш
Дуне эргадоахаш
Се водандаь.

Абурашид АЗИЕВ.

КОММУНИЗМАНГА ВАЙ ДОЛХ

Хьайна даьхе дукхаезе
Из, беш санна, тоае Iа.
Совхоза рузкъа чуэзе
Мара тIа ма дайта Iа.
Массанахьа хьалхавала,
Коммунизман говза пхьар,
Лотабе из дега ала:
Новкъа вакха тIехьвисар!
Вай воай Ленина партеца
Iилман новкъа долхаш да,
Деша, болх бе, хьакъал эца—
Даха цо Iомадеш да.
Вай Советски Даьхен дезал
Мерза беш ба хьаьнал болх.
Гарга да вай дега дезар:
Коммунизманга вай долх!

Кхоаненна никъ боахаш хила

21-ча октябре ССКП Нохч-ГIалгIай обкоме писателий совещани хилар культуран Министерствон а, издательствон а, кхыча культурни организацей а болхлой тIа а болаш. Российски Федерацен хьалхарча писателий съездага а, ССКП XXI-ча съездага а Нохч-ГIалгIай АССР-а писателаш мишта кийчлу хойташ информаци йир писателий Союза правленен председатель волча нов. Арсанове.

Писателий организацен балхацара цхьацца дола кхоачамбоацараши уж дIадахарна дола наькъаши белгалдеш, шоай творчески планаш йовзийташ совещане къамаьлаш дир писателаша Муталиевс, Муталибовс, Сулаевс, Музаевс, Хашагульговс, Халидовс, Зязиковс, Эдиловс иштта дукхаьча кхычар а.

Къамаьлаш даьчар къаьстта белгалдаьккхар литературацара болх юххьанца дIаболабеш болча къонача йоазонхошта консультанташа тела хьехам кхоачамбоацаш хилар, писателаш дукхагIа къахьегамхоех беттaлуш, къахьегама, вахара айкха дегIалбаха хила безилга.

— Турпалерча гIулакхех йиззаь йола вай гIоза тахане хьахьекха ца Iеш, — аьлар ССКП обкома агитацени пропагандани отдела заведующи волча писатела Зязиковс,— кхы а гIозагIа, кхы а къаьгагIа хургйолча вай коммунистически кхоаненна никъ боахаш, хургдар гойташ, хIанз а вайна юкъера цIенденна дIадаланза долча зенерча, ширача гIулакхашца лира къовсам лоаттабеш, царна меттахьа етташ хила еза вай произведенеш.

Б. ЧАЛАЕВ

ХЬАЛХАРА БЕЗАМ

(Дувцар)

Сага вахарца дуккха а хIамаш хул цунна цIаккха а диц ца луш, ха дIа мел йода керд-керда дагаухаш, цун уйлаш сийрдайоахаш, цун керчу иразе велар эккхийташ ший вахарца цунна эггара а хозах хеташ, самукъане хеташ. Даима а сага безаме хеташ дагаух ший бера ха, хьалхара безам, ше хьеста а хьесташ нанас кхевар, харцахь лийлача дас шийна тохаш хинна тIоара, ше ваьха, кхийна лийнна моттигаш.

Саг зIамига волаш цо цу тайпара уйлаш йиц. Бакъда, из шовздкъеи итт шерага кхача а веле, цун керта тIа кIай чеш дувла делча ше кхыча гIулакхех мукъа волча хана, цунна шийна уж дага дар ца лойя а, цунна дага дох ший дIадахача вахарца хиннараш, ший дIаьхача вахаре хинна цатоамаш, ше Iийша халонаш. Бакъда, уж цу сахьте кхыча оагIора уйла хувца а яле дег чура дIайовл, цар дегчу досса никъ лу вахарца хиннача хозачунна, дикачунна, тоаме долчунна.

Иштта уж тайпа уйлаш ессар сона чу а дукха ха йоаццаш со Тийркайисте ваха волаш. Се ваьча, сай бера ха дIаяхача, Iад-саькхаш а кхувсаш се лейзача, фаьлгашца дувцача Тийрка тIа се лийчача а лейзача а юрта — Лоха-Новре хилар со, цига ца водаш ткъаьх шу ха яьнначул тIехьагIа.

Йоккхача дега йIовхонца со юха а вIашагIкхийтар сай бера ханарча доттагIех.

Тийрк! Нагахь цкъа из дайначоа ше дунен тIа мелла дукха ха яккхарах дицлургдац из сий дола хий. ЦIаккха хадаргдоацаш цунца дувзаденна да нохчий халкъа истори. Шоай хозача иллешца из хестош, цунах лаьца яздаьд эрсий сийлахьбоккхача поэташа А. Пушкина а, М. Лермонтовс а, цунах лаьца яздаьд нохчий халкъа доттагIчо эрсий сийлахь-воккхача писатела Л. Н. Толстойс а. Цунах лаьца иллеш яздаьд гIорбаьнна болча нохчий поэташа Мамакаев Мухьмадеи Мамакаев Iарбеи.

Бакъда, Тийрка йисте ва а ваь кхийначоа къаьстта хьамсара а безаме а хет бIа-сийна Тийрк.

БIаьсти дIа а яьле ахка доллача хана йоачаш хилар бахьанийца чIоагIа дест Тийрк. Ший боарамал массехк метр лакх а лийя бердаш тIа доал из, тIаккха аренашка гIолла дIа а дарж. Цу хана форда тара хул гаьнна дIа-са даьржа Тийрк, хьалха ца иххача гIолла ухаш хул массехк метр шера дола цун тоатолаш. Цу тоатолаш чу лувчаш, малхо доагадия Iаьржа дегIамаш а долаш дуккха а бераш хул. Мяхо ший талгIеш а ловзаеш, хоза узам а беш доагIаш хул Тийрк. Цун сийнача талгIеша цхьа йола гIейреш йохаеш гIомараш а йийя Iокхухь, хIаьта цхьаццайолча моттигашка цун гIомарех керда гIейреш хьахул. Наьк де ховш воацачунна чIоагIа кхераме да Тийрк.

Тийрка шинна а даьгIенашкахь дукхагIа долча даькъе нажа хьу я, улув гIолла ядача бешамаш тIа зизаш а теха кхувш комсаш я, хулаш латташ сомаш ба. КIал Iо а хайна салаIа, доккхий, цхьа оагIув сийнеи вож оагIув кIайи йолаш гIаш а долаш доккха бовхьамаш дола ахтаргаш я. Цу тайппарча ахтарга кIал салоIаш дар тхо. Массава а шоаш горах самукъа доалаш, хозахеташ вар, массава а дагалувцамаш деш вар.

Тхоца хиннача Юнаса дийцар ер.

I

Наггахь Тийрк дийстача цун хий а тIаккхоачаш болча Тийрка берда йисте дар модж йолча Идриса цIенош. Юртах ара а баьнна Тийрка тIа бодача цу новкъа царел юстара цIенош дацар. ЦIенош кхы боккха болх ба ала йиш йолаш дацар, хIана аьлча, Идрис, ше къа чIоагIа хьегаш вале а, къе саг вар, цун ший лаьтта дацар, паччахьа замалахь бIаьхи барашкара юкъа лело мелла нийце а лаьтта эцар цо, хIаьта укхан ший доалахь говр-уст а, е гота а, кхыбола боахама гIирс а ца хилар бахьан долаш, цу лаьттах бизза пайда эца торо хилацар цун, тIаккха укхо хала къа а хьийга гулдаь ялат помещико дIа а дихье шергара вала руцкъа а доацаш, наха деннар мара напагI доацаш вусар Идрис.

«Идрис дика саг ва» — оалар наха. «Дика саг-м» цу юртарча жа долча ТIоккIазах оалар, дале а укхханах духхьал из дIаалар духьа оалаш дар из. Бакъда, Идрис ва-м вар дика къахьегаш, дог дика долаш. Юрта во-дика хилча эггар хьалха цига кхоачар Идрис. Ахчанцеи руцкъанцеи да дезаш ца хилча, цо адамашта дерг доацаш дика дацар. Бакъда уж шиъ цун доацаш дар, е из цун бехка а дацар доацаш. Цхьаккха а кулг-кулгах теха а хIама деш воацача ТIоккIаза массехк эзар жа дар, тоабенна боахам бар, боацош Iуй бар. Фу дергда, иштта я-кха бIаьхийчар хулаш йола торо а, цар хьал а. Бакъда, хIанз бIаьхийчар Iаьдал дIадаьннад. Советски Iаьдал дар дIаэттар. Из дизза чIоагIденна хIанз а когаметта этта-м даьннадацар. Революцен а граждански а тIемашка бохабаь мохк, цун боахам юхаметтаотто атта дацар. Дале а партес каралаьца никъ толамца дIахьош бар городашка а юрташка а. Хьалдолчаргара хьа а доахаш лаьтта къечарна сага сих дIадекъаш дар, юкъара боахамаш вIашагIдехкилга дувцаш дар. Цу гIулакхаша чIоагIа дега тоам баь Идрис а вар.

Воккхалгахьа лестача хана сесаг а енна висавар из 10—12 шу даьнна Хадишат яха цхьа йоI йоацар кхы дезалхо а воацаш. Воккха саг чIоагIа гIайгIане вар. Ший зIамигача беша ягIача хьайбай гаьна кIал уйлаш еш вагIар цкъа Идрис. Укхан гаргарчарех цхьаккха саг вацар уллув волаш, цудухьа цхьацца уйлаш ухар дага. «Маьржа-яI, со лайя фу дер-те укх йоIо? Наха-м сога саг йоалае ма йоахий, сона сенна еза саг?.. яхаш ер уйла еш волча хана, укхан дагарчох кхийтача санна Хадишата аьлар:

— Дади, ва дади, саг ма-йоалаелахь, массане а даь сесаг во хул йоах, со кхер цунах, дади?.. — цу дешашца, Iайдача санна елхара къургаш а деш, даьна мархIа иккхар йоI.

МархIа кхийттанара дIаялацар йоI. Цу ший гIожа деннача кулгашца дIа теттар дас йоI, бакъда, мархIа йоалла йоI дIаяккха къахийтар цунна. Цхьа лазар дегIа деча санна дегI хецаденна, из хьаьда, ше волча лаьтта дIакерчар Хадишата дади. ЙоIо тхьоврачул чIоагIагIа мухь хьекхар: «Дади, ва дади, хьона фу хиннад?»...

Цу хана шоай комара гаьнкIал книжка дешаш вагIаш вар Майрудди. Из акхарна, цхьа карт мара юкъе йоацаш вахаш волча хьехархочун воI вар, 13—14 шу хург долаш. Амма кхетамага диллача воккха вар санна лархIа мегаргволаш вар зIамига лоалахо. Хадишатаца, из аьсала а хьаькъал долаш а бер хиларна йоккха гаргало йолаш вар Майрудди. ЙоIа нана елча денз кхы чIоагIлуш яр цу шинне зIи. Йиша йоацаш волча Майруддина дукхаезар ший зIамига лоалахо, из ший зIамагIа йола йиша лоархIар цо. КIаьнк йиIлагIа класс чакхйоаккхаш вар, цо дуккха а бераштa яздаь дола хоза книжкаш дешар. ТIаккха йиIиг дешаш яцар. ХIанз а дукхагIа болча вайнаха мехкарий деша ахийтар, цох эхь лоархIар. Бакъда, Майрудде Хадишат деша а, язде а Iомаяьяр. Хадишата бетта мухь хезача, сихха книжка Iо а кхесса, дехьа иккхача Майруддина дайра: баь тIа бартал вежа дог во хинна да а, цунна тIа а кхийтта, даьх хьерчаш цIогIа хьеккхаш йоалла йиIиг а. «Ер фуд» ди техча санна чехка гIув чура ведарача хий а дена кружкаца Идриса из тIадетта волавелар кIаьнк. Набарах яьлча санна метта енача Хадишата ший даьна керта тIа хий ухийташ Майрудди вайра. Из цецъяьлар. Дале а цу минота саметта воагIаш латта шой да а вайна, ер фуд а хайна, ше фу леладу а ца ховш, ший нанас ца ваьча вешийна мархIа кхийтар. БIарга ногIар тохача юкъа, ше даьчох кхийтар из, тIаккха из дIа а хийца корта Iочу а баха, еха, цIийенна, эхь хеташ соцаелар. Из деррига бIарга дайнача Идриса бIаргех хий даьлар. «Маьржа-яI хьо дуне, цу дала цхьа воша мукъагIа мича велар са йиIига»,— аьнна дагадехача укханна, лаке шод эттар, сатохалацар, бIаргех уха тIадамаш сов дувлар. Бакъда, бераштa гацар из.

— Доллел бераш! — аьнна уж чу а дига, хIаьтта хьалкхувдаш яьха кIай-мIаьда комараш елар цо шиннена а «хIа, ер цхьацца эппаз а да шоана шиннена а, шоашта конфеташ эца»,— аьлар дас.

— «ХIай даьла, хьо низ болаш вар-кха иштта укханна воша хилийта, дуненахь ираз долаш мукъагI хилийта Iа ер. АлхамдулиллахI». — аьнна дагахь дуIа даь, юхьмарех кулгаш хьекхар воккхача саго. Цунах кхетанзар бераш. Ер ше Iалама саг вацар, бакъда, динах тешаш вар, бера хана денз укхан дег чу дижадар из тешар. Бакъда, укхо наггахь уйла йора, цхьабараш бахаш а, вожаш бацаш а тайп-тайпара хIана кхеллад адамаш цу дала, цул дикагIа хург дацар массанена а цхьатарра ираз а вахар а делча, тIаккха иштта согата хург вацар-кха со сай цаI мара йоацача йоIа»: тIаккха а, «цхьа даьла кхел хургъя-кха яр»,— аьле сабар дора цо.

Дукха ха ялалехьа цIаьхха, цхьан-шин дийнахь мара метта ца уллаш, Идрис кхелхар. Вала да воацаш бо хинна йисар Хадишат.

Лоалахошта боккъала а хала хийтар шоай лоалахо — воккха саг венна. Бакъда, таьзет дIадийрзачул тIехьагIа а йиIига воалаш да вацар. Из Майруддина нана Кийса хьожаш яр цунга, цунах ший йоI е дага дар цунна, бакъда из Майруддина ховш дацар. ЙиIиг Кийсан дегчу хьерчачара дIа ялацар. «Нани, ва нани (ший наьнах «нани» оалар Майруддес), со шоашца ютаргйий Iа, аз Iа яхар дергда хьона, хIамаш а юттаргъя пхьегIаш а юларгъя, хий а кхухьаргда, Iаьсий а доажоргда. Нани. ва нани, ютаргйий Iа со шоашца?» Кийса хIама а ца оалалуш йисар, ше нана йолча цунна , хала дацар зIамигача бера чIехка дог довза. Бакъда, укх сахьата укхан ший дог дар йиIига чул а чIоагIагI чIехкаш. Ший хих биза ши бIарг йиIига ца байта гIерташ йовлакх юхь тIа а увзаш, халла хозаш, «даьра ютаргъя, са йоI я хьом», оаладелар Кийсега.

Хадишата хиннача вонагI доккха дакъа кхаьча вар зIамига Майрудди. Ше волча хийцца велхар из, бакъда, кхычарна юкъе цун бIаргех дола хий гацар. Бакъда, чIоагIа лаьрхIа а, уйлане а вар из. Ший наннеи йиIагаи юкъе хинна къамаьл ца ховш вола ер, шек а воацаш цIагIа чу ваьлар...

— Мамек, Мамек! Нане со хьа йиша я йоах, — аьнна ший багара мерзон оала укхан дегIагI тохаш, мархIаийкккхар Хадишат.

— Ши-кхо шу даьлар цул тIехьагIа. Цу шерашка цхьацца хувцамаш а хилар. Идрис венна цхьа кIира даьннача хана Майруддин да-нана долча вера акхарна гаьна воацаш вахаш вола Зибайра а, дийша молла ва яхаш вола бIарг байна Къуддус а.

— Со укх шугарча бо-бера даь мохча ва, хьона ма-харра аз ер йиIиг нахаца тоъалла лелаяйтача, согI наха бехк боаккхаргба, са хьона ма-харра, карта етташ массехк гамаж йолаш, йожа говр—ши уст а долаш, шиъаш цIенош а долаш саг ва. Со цIагIа воацаш кхалхар а, дIаволлар а хиннад укхан даь-мискинга. Цудухьа со ер йиIиг дIайнга венав.

Кийса а, цун цIенда а беха бисар. Из тхоца ютаялар, тхоай йиIиг санна лелаергьяр оаха из, цу тIа а йоI яц тха, акхар аьлча, юкъевелар молла Къуддус:

— Из жайнахь цхьаккха никъ болаш гIулакх дац. ЙоI пхийттара яьлча маьре яла бокъо лу жайно, йоI бехке я, цун мах бе бокъо йолаш вар Зибайра мара вац, цу тIа а дас даь васкет да, йиIиг укханга дIале аьнна, йиIиг йолча даьга дIа ца елча варгвац, — аьлар цо.

«Из мишта мегаргда, дадеи нанеи хIана лу из дIа, из цун да а, я даь воша а вац» — йоахар Майруддина дего «из хIанза а тIаккхачанза я, цкъарчоа ца лайча ца доалаш хIамаш да-кха ераш» — йоахар укхан даьи наьнеи дегаша.

II

Зибайри цIагIа кхо сесаг а, дезал а бар. Бакъда ер ше зIамагIа йолча сесагаца Товсареца Iеш вар. Товсаре 9 шу долаш Зизиг цIи йолаш йиIиг яр. Зизига йиткъа яIаьха юхьмараш, доккха хьажа, сийрда бIаргаш юхь тIа доахкаш IажагIа кIаьдаш дар, хIаьта даима дика хьегийташ лелайойя а, чIоагIа гIийла а яр из.

ТIаккха Хадишата дар кхы куц дар. Хоза, сурт санна хоза дегI, чIагарга ткъамаш санна цкъацкъамаш, царна кIалхара кокаш санна лепа Iаьржа бIаргаш, кIайча юхь тIа йизза кхачанза йолча харбаза дог санна лепа басилгаш, диткъа пIелгаш долаш дола кулгаш дошо хьаьсий санна долча хозача керта сома кIажараш — иштта дар-кха лоацца аьлча бо-бера куц. Цу дерриганел а кертера дар йоI, ший шерашка хьажжа доацаш, тIех кхетаме а, гIулакх а, эздел а довзаш хилар.

Зибайрина дагахьа дар йиIига терко яр дацар, «цкъадале коа карта болхло эш тIаккха тIехьагIа...»

Цкъа ший сесагага, шоаш чубийрзача цо аьлар:

— Хьажал, сесаг, аз из гIулакх мишта дIадерзадир, йиIиг-м хьо яхийла да цIена дошув. Аз деча ламазора, лург да цунах, кхы цхьа массехк шу доале, бIарчча даь вахар. Цул хоза йоI сона яйнаяц. ХIа-хIа-хIа!

(ДIахододар 4-ча оагIо тIа)

ОАР-а вице-президент, маршал Абдель Хаким Амер Москве кхачар

19 октябре «ТУ-104» яхача самолетаца Прагера Москве кхаьчав ВIашагIкхийттача Iарбий Республикан вице-президент ОАР-а паччахьалкхени политически белгалваьлна вола деятель, тIема министр маршал Абдель Хаким Амер. СССР из венав советски правительствос хьийха, доттагIал тIехьа хьоашалгIа.

Внуковски аэродроме везача хьаьшага моаршал хоатташ бар А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, Д. С. Коротченко, А. Н. Косыгин, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместитель М. П. Тарасов, СССР Министрий Совета Председатела заместитель И. И. Кузьмин, СССР министраш, кхыбола нах.

Аэродроме бар кхыча паччахьалкхений дипломаташ.

Везача хьаьша сийна сийлен ха оттадир. ВIашагIкхийттача Iарбий Республикани Советски Союзеи паччахьалкхений гимнаш лекхар.

ВIашагIкхийттараша дIайха моаршал хаьттар доттагIлен Iарбий халкъа викалага.

ВIашагIкхийттача Iарбий Республикан маршала Абдель Хаким Амера къамаьл дир аэродроме.

(ТАСС).

Доазол дехьара

Китае хьалъе йолаяьй йоккха ши завод

ПЕКИН. (ТАСС). Китае Сычуань яхача провинце хьалъе йолаяьй мехка йоккхагIа ярех езача машиностроенен заводи гидротурбинай заводи.

Езача машиностроенен заводо арахецаргъя йоккхача доменни пишкашта 2.200 кубометр объем йола оборудованеши, боккха низ бола прокатни станаши, экскаватораши, подъемни кранаши. Гидротурбинай заводо арахецаргъя 200 эзар киловатт совгIа низ бола турбинаш.

КНДР-е машин-наькъашта электрофикаци яр

ПХЕНЬЯН. (ТАСС). Корее Центральни телеграфни агентствос яхачох Пхьеньян - Вонсан машин-наькъа 40 километр йолча участкана электрофикаци яь яьннай. Иштта цу наькъа кхаь участках ши участок электрофикаци яь яьннай. Уж балхаш чакхдаларца Къилбаседан Корреян дерригa машин-наькъаш шолагIча пятилетках электрофикаци яь даргхилара ларД йоллалга хул.

Машин наькъа электрофикаци яь участок эксплуатацена дIалургъя Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революцен 41 шу дуза денош тIакхачалехьа.

КНР-а оборонан министерствон приказ

ПЕКИН, (ТАСС). Синьхуа агентствос хоам бу Китайски Халкъа Республикан оборонан Министерствон приказах. Приказ оборонан министро Пын Дэ-хуайс кулг яздаь да. Приказа тIа йоах:

Фуцзянски фронте долча Халкъан-Мукъален эскарера новкъостий!

Вай эскаро Цзиньмыньдаона йоккхий топаш еттар соцадарах хинна приказ дIадаьннилга кхайкаду аз, бийсан 19 октябре денз 20 октябре кхаччалца тайваньски Iаьдало Цзиньмыньдао форда районе ший кемаш лорадар духьа американски эскар оттадар бахьан долаш. Вай эскаро шозза соцаьяр йоккхий топаш ца етташ, цхьабакъда тайваньски Iаьдало шийна вIалла эхь хетилга гучадаккханзар. Тайваньски Iаьдал шоай Iовдалча позицена тIера ца дала гIерт, машаре переговораш елга тIаэцаш дац, сихденна тIема кийчо еш да, хIаьта материка тIагIортаргда яхаш гIар а эккхийтай цо. Укх сахьате чанкайшисташа хьийха хиларах Даллес американо - чанкайшистски «договор» кхоачащдар духьа дIахо эшаш йола мероприятеш кийчъе Тайване валехьа тайваньски Iаьдало 5 сахьат даьлча лакхе белгалъяьча районе американски тIема кемаш доаладаьд; из да йоккхий тополаш еттилга вай цхьан ханна соцадаро дIадехаш хинна гIулакхаш доададьлга. Нагахьа санна из ла мегаргдале, фуд ла мегаргдоацар? Цудухьа йоккхий топаш юха а етта йолае еза.

Американцаш китайций гIулакхашта юкъе гIертийта йиш яц. Из лоархIамера дола къаман декхар да. Цу гIулакхах ца кхеташ бола нах лоархIаме тIезига ба. Гучох, тайваньски Iаьдало ший гIалат кхета а даь, харцахьарча наькъа тIара а даьнна, дош машаре къоастадарна тIадерзалца сабар де деза. Хьалха санна цунга сатувсаш хургда вай. Американций бокъо яц Тайванеи Тайваньски проливеи хила. ВIалла мегаргдолаш дац американцаш Китаян чухьарча гIулакхашта юкъе гIертилга. Вай категорически харцбу вай мехка къортамукъала тIагIортар духьа американцаша тайваньски Iаьдалах пайда эцаш, лелабеш бола тийша болх. Патриоташ — тIемахойи Тайване, Пэнхуледао, Цзиньмыньдао, Мацзудао баха гражданаши юхабовла беза. Тайвань, Пэнхуледао, Цзиньмыньдао, Мацзудао шоай даьхенах хьатеха хургья.

Ладара лел гуйран балхаш

Дукха ха я «Назрановски» совхоза Альтиевски отделене гурахьа дIадувча ялаташта аха дезача 920 гектарах 700 гектар аьха даьнна а, кхыдола балхаш сихденна цига деш лаьтта а. Цу хана,—мишта лел шун отделене болх? — аьнна шийга хаьттача управляюще нов. Харсиев Султана аьлар:

— Балхаш во лелац тха, йиъ «ДТ—54» яха трактор я лаьтташ оахаш, трактористаша шоай нормаш 120—130 процент кхоачашъю. Гидуаргаш чуэца доладенчад, 40 гектар чуийца а яьннай. XXI партсъезда сийна тIаийца декхараш ханал хьалха кхоачашде лаьрхIа да тхо.

Харсиевс хьахьекхар керда тIаийца декхараш тIадола каьхат. Цу тIа доккхий декхараш дар:

1. 7 дийнахьа гидуаргаш чуийца яха.

2. Ханнахьа хьайбашта Iай даа гIожеи мошеи доакъар Iалашде.

3. Ханнахьа а дика а кIа дIадийна даккха, иштта кхыдараш.

Из дар сентябре. Цу хана денз кхо кIира гаргга ха яьннай. Со юха вахача хана конторе учетчик мара саг вацар. Коа Iодоассадаь латташ дар генараши хьажкIаши.

— ДогIа делхе доша ма дергдий шун ялат,— аьлар аз учетчикага.

— Фу дергда кхы моттиг ца хилча, аьлар цо.

Во лел Альтиевски отделенен гуйран балхаш. 15-16 дийнахьа отделене аьха лаьтта 120 гектар мара дац. Гидуаргаш хIанз а чуийца ялланза я. 190 гектар мара дIадийнадац кIа.

Во вIашагIдехкад организаторски гIулакхаш. 8 ди да «Беларусь» яха ши трактор мошача доакъарийна дIайийна 20 гектар хьажкIий чуэцаш йоалла.— Тракторaш дукхагIа йолча хана хIама ца деш латт,— йоах учетчика Мусиевс, балхий нормаш яц яхаш трактористаша болх хьабе тиган.

Гидуаргий кхай тIа хIама ца деш латт кхо комбайн. Уж лелае тракторaш яц йоах учетчика. ДIа лаьрхIача итт трактор я отделенега. Царех кхоъ бийсана лаьтташ оахаши дийнахьа гидуаргаш чуэцаши я. Вожаш сагата доацача тайп-тайпарча балхаш тIа дIахьожаяьй. «ДТ-54» яха трактор лел оахамашта дискаш дIатIакхухьаш. Из болх моллагIча тракторо а бергбар.

Совнархоза ОТК 3-ча гаражера, ялат чуэцаш новкъостал де баьхка шофераш,—дукхагIча хана хIама ца деш дагIа тхо, яхаш латкъаш ба комбайнераш хиннахьа балха ара бувлац, йоах цар. Гидуаргаш тIаьда я яхаш 8-9 сахьат даллалца цIагIа Iа уж. Ханнахьа комбайнашта даьтта хьокхаш, эша ремонт еш уж ца хиларах, болх беча хана комбайнаш сецаш моттигаш хул. Цудухьа дIадахьа генараш а доацаш сайца латт автомашинаш.

Цхьабакъда, берригаш-м бац уж во болх беш. Комбайнера Олейников Ивана сменах йоагIа норма 120—130 процент кхоачашъю. Iуйрийна 6—7 сахьат даьлча балха вода из. Цун комбайн даим болх беш хул.

Iалаьмате дика хьийкъай укх шера отделене дIайийна хьажкIаш. Уж кулгашца чуэцаш боахк болхлой. ХьажкIаш хьайоахаш йолча бригадо болх дика бу. Л. Халухаевс, М. Мальсаговс, С. Халухаевс шоашта дийнахьа йоагIа норма 140—150 процент кхоачашъю. Цу массехк саго дика болх барах чуийца яргъяц хьажкIаш. Берригача а къахьегамхоша бе беза дика болх.

«Назрановски». совхоза кулгалхой махулла сихагIа оарцагIа а баьнна тоа ца бойя Iан кIал бахара кхерам болаш ба отделенен болх.

С. ЧАХКИЕВ

Юрташ тоаеча дакъа лаца деза массане а

ХIара денна хозлуш, тоалуш йоагIа вай республикера городаши юрташи. Хьалдаь даьнна а хьалдеш латташ а дуккха цIенош, тоадаь наькъаш, гаьнаш егIа хозъяь, цIенъяь улицаш, тоадеш а цIена хьалдеш а латташ тIаьш да. Цу дерригача гIулакхаша хьахьокх денгара-ди массаз дала бахача наьха вахар дикатIа тоалуш, хозлуш доагIилга.

Цу хьакъехьа чIоагIа лоархIам болаш да Наьсарен районерча СурхотIа бахача наха даь балхаш.

Кхо километр гаргга юрта гаьнара массехк шу хьалха хьачу дилла хий дар цига. Цхьабакъда тIеххьарча хана водопровод телха а телха мела хий гаьнара кхахьа дезаш хилар юрта бахача наьха. Юрта совета депутатий хьалхленца водопровод тоае лаьрхIар цар. ХIара денна бIаьннел совгIа нах арабувлар цу лоархIамерча балха. Массехк дийнахьа иштта дика хьийга къа зехьа довнзар — хIанз дика, а цIена а, гаьнара да ца дезаш а хий да цига массанахьа а.

Иштта хьинаре къахьегарца юрта бахача наха шоай кулгашца тоадаь даьккхар юртара тIий а.

Доккхий балхаш даьд шоай юрт тоаеш, хозъеш цу районерча Барсуки (Буро кIалхе) яхача юртарча къахьегамхоша а.

Цхьабакъда массанахьа-м дац Наьсарен районе уж гIулакхаш иштта дика. Районни центре хиннача моллагIчоа а зелургда цу лоархIамерча гIулакхa укхаза еш цхьаккха тайпара йоакхо йоацилга. Ши кIирз даьннад ССКП обкома бюрос партен райкомаши, райисполкомаши кхыйола общественни организацеши юрташ а городаш а тоае, улицаши, скверaши, ковнаши цIенде къахьегамхой оарцагIа а баьха шерра болх болабе декхарийла еш бола соцам баь. Цхьабакъда цу тIулакха даь хIама-м дац партен райкомои, райисполкомои.

«Ленина Байракх» яхача района газето цIаьрмато передовица язъяьй цу деша хетаяь. Из а яц ерригача района къахьегамхошта хьалхашка къыга, хадаш декхараш оттадеш.

С. ТЕМИЕВ.

Гурахьа ялаташ дIадера план кхоачашъяьй

Советски Союза Коммунистически партен XXI съезд гулъяра сийна социалистически яхье а баьнна хьинаре къахьегаш ба Шалински района «Джалка» яхача совхозера механизатораш.

Гурахьа ялаташ дIадера планаш ханал хьалха кхоачашъяьй дукхагIа болча механизатораша. Планах 750 гектар ялатий дIа а дийна хIанз зяьб оахаш я нов. Ибрагимов Эди бригадир вола 3-гIа бригада. Ялат дIадувча шоай балха планаш 125—130 процент кхоачашъяьй трактористаша н.н. Амиров Башира, Зармаев Жалуде, Бибилатов Салауде.

Иштта ханал хьалха гурахьа дув ялаташ дIадийна яьннай № 2 йола нов. Азимов Iалаудина бригада а, № 8 йола нов. Тасуханова Баде бригада а.

ХIанз шоай низ ца кхобеш хьинаре къахьегаш ба «Джалка» яхача совхоза механизатораш тIадоагIача шера бIаьсти ялаташ дIаде лаьтта кийчдеш зяьб оахаш.

Т. ЦОРОЕВ.

Ерригроссийски смотре болхараш

Укх деношка йистеяьлар бIаргаш дайнарий Обществон Нохч-ГIалгIай отделенен художественни самодеятельноста смотр. 100 саг совгIа нах бар йоккхача а тайп-тайпарча номерах а программа йолаш хиннача смотре дакъа лоацаш.

Дика а наьха безам тIабодаш сакъердаме а кхоачашийр шоай номераш общественн членаша — илли оалаш йолча А. Ауловаси, солиста В. Цанцураевси, баянисташа В. Выжибовси Д. Гончаровси, нохчийи гIалгIайи халкъан иллеши ашараши локхаш хиннача Цицкиев Идрисеи, Лафишева Фатимаси, Н. Антоненкоси.

Шоай номераш дика кхоачашъяьрашта совгIаташ а делар, хIаьта Москве хургйолча ерригроссийски смотре баха а хьожабир. Царца ба лакхехьа вай цIераш яьхараш.

С. САЛАМОВ.

„Агитатора блокнота" аргIан номер

Араяьннай ССКП Нохч-ГIалгIай обкома пропагандани агитацени отдела «Агитатора блокнота» аргIан, 20-гIа номер.

«Беседашта йола материалаш» яхача рубрикана кIал кепа техай ССКП обкома лектора В. Губина «Сийлахь-боккхача Октябран цIей» яхача статьяна. Цу рубрике я агитатора чIоагIа пайдане хургйола «Машар бахьан лоаттабеча къовсама авангарде» яха В. Мамантова статья.

«Агитатора блокнота» тIа хьайийлай керда рубрика «ССКП XXI съезда сийна». Цунна кIал кепа техай «Установкан цIерaш йоагаш я» яхача корреспонденцена. Цунца дувц нефтеперерабатывающи завода кхоалагIча установкан технологача съезда хьалхарча социалистически яхье даьха толамаш.

«Агитационни балха опыт» яхача разделе кепа техай Октябрьнефта хьалхарча промысла агитаторо И. Ф. Даниловас Китайски Халкъан Республиках яьча беседана.

Тхьога ЯЗДУ

«Нохч-ГIалгIайчен животноводаш! 1958 шера шура йоаккхилга лакхдара тIаийца социалистически декхараш тIехкхоачалщдарца накъа гIоргда вай ССКП XXI съезда» — аьнна тIахьехам а болаш да укх деношка Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахаман Министерствос арадаьккха аргIах доагIа иллюстрированни бюллетень.

Укх шера январь бетта денз сентябрга кхаччалца Нохч-ГIалгIай АССР совхозийи колхозийи шурийтоварни фермаш тIарча болхлоша лелаеча социалистически яхьа хетадаь да из бюллетень.

Ю. ОЛЬГИН.

* * *

Нохчийи, гIалгIайи, эрсийи 200 совгIа кагирхой гулбеннабар статистически техникуме хиннача доттагIлен сайрене.

«Советски Союзерча халкъий доттагIал» яхача докладага ладийгIар сайрене гулбеннараша, хIаьта цул тIехьагIа «Москве фестиваль хинна денош» яхача документальни фильмага а хьежар уж. Халхарцеи ловзарцеи сакъердаш йистеяьлар из сайре.

С. САИДБЕКОВ.

* * *

Гудермесски районерча № 2 йолча совхоза шурий-товарни ферма болхлоша шерра къовсам лелабу ССКП XXI-ча съезда дикача толамашца накъа бахарна. Ферма тIа болх беш бола дояркаш укх шера дIабахача ийс бетта йола шура кхара задани кхоачашъяь баьннаб. ХIара бетташ болча Iаттагара 2340 килограмм шурий яьккхай ферме дикагIа йолча дояркас Леонтьева Марияс. Из я заданел 260 килограмм совгIа.

С. САДУЛЛАЕВ.

* * *

ВЛКСМ Первомайски райкома инициативах вIашагIделла комсомольско-кагирхой воскресник хилар районни центре. 70 гаргга кагирхой гулбеннабар цу юртара наькъаш тоаде аьнна вIашагIтехача воскреснике. Цу цхьан дийнахьа километр совгIа никъ тоабир цар, хIаьта наха хий кхухьача дIатIабода никъ а биллар.

Къаьстта белгалбаьлар воскреснике дика болх беш хинна юкъерча школан дешархой Котиев М., Котиев Д., Пугоев М., Булгучев Б., Буров В., Цечоев М. кхыбараш а.

М. ТАТИЕВ,
Первомайски юкъерча школан хьехархо.

* * *

Назрановски зооветтехникума дешархой «Назрановски» совхоза Плиевски отделене юртабоахаман балхаш деча новкъостал деш ба. ХьажкIаш чуэцача дика къахьег тха новкъосташа: Полонкоевс, Ельмебетовс, Муцольговс. Цар шаой дийнахьара задани 120—130 процент кхоачашъю.

ЦЕЧОЕВ ВАХА,
Назрановски зооветтехникума студент

* * *

Нохч-гIалгIай книжкай издательствос арахийцай Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета заседаней стенографически отчет. Цу тIа я Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета хьалхарча сессен а хьалхарчеи, шоллагIчеи, кхоалагIчеи, йиълагIчеи заседаней а стенографически отчеташи, законаши, соцамаши.

Хьехархоша дика салоI

Боккха теркам бу тха школан дирекцес хьехархошка дикагIа салаIийтарна. Иштта тхона чIоагIа езаелар укх деношка Гуржий мехка оаха яь экскурси. Тхо боккхача безамца хьежар башха хозача городага Тбилисега а, цун исторически моттигашка а. Хьехархой раьза бар цу экскурсена.

Дукха ха йоаццаш тха школан дешархоша вIашагIъелла салоIама сайре хилар. ЧIоагIа къахьийгадар дешархоша из кийчъеш. Школан дирекции хьехархой коллективи хьийхаяр цар цига. Бераш та раьза а долаш сакъийрдар оаха. Дика вIашагIделладар школан художественни самодеятельностан концерт. Концертаца къаьстта дика дакъа лаьцар 10-ча классерча дешархоша Нальгиев Баширеи Махьмадеи, Гайваронски Валереси.

КОСТОЕВ IИЙСА,
СурхотIарча школан хьехархо.

Редактора зам.
Д. ХАМАТХАНОВ.

ХЬАЛХАРА БЕЗАМ

(Дувцар)

(Юхедисар. Долалур 3-ча оагIон тIа)

Товсарена керчу ша беллар цу дешаша. Шин йола юххе ялсамала хьазалг кхедар мара цунна кхы эшаш хIама дацар. Ховрг да-кха, аз доадерг да хьона цун бетта нур-м», аьнна уйла йир цо. Да а дир Товсаре из да гIерташ шига дулар дерригa а. Цар коа кхаьчача диинахь денз, эггара халагIа дола гIулакх Хадишатага дайтар. 10—12 шу цун даьннача хана денз Iуйринна 3—4 сахьат даьлча хьала а гIоттайий доахан деттар цо, уж дIалехкар, йоккха кIудал ийце яхе Тирка тIара хий а дахьар, бешкарт а ков а цIендора, котамашта хIама тоссар, Iаьсий а гIажаш а йоажо йодар, къулгаца шура лувсар. Дийнахь-буссеи 4—5 сахьата мара наб яцар цу мисканга, буаш бола кхача берца сискали, морзи дар. ТIаювха коч Товсаре йола Iакхессар яр.

Иштта дIаихар шераш. Ха мел ял кхувш, хозлуш яр Хадишат. ТIаккха даьре кочамаш, дошо маьхий, дошо гIалкхаш, керта тIа туллаш хьоаса боахаш кийчдаь даьре кортали, когашта ювхаш лакха кIоажув бола туфлеш а, кхы а ца товшагI хетийтар Товсаре йоI,— Зизаг. ТIа хоза барцкъа дувхарца, белама кийчъяь меттаза таника тарлора из. Из Хадишата доакъазала дика ховра Товсарена. Цудухьа ший низ ма-кхоачча из наха ца яйта гIертар из.

Е хи йисте а, е ловзарга а наха юкъе йоалаш еце а, Хадишата хьакъехь юртарча кагийча наха юкъ-юкъе «ма-хоза йоI я Зибайрарга кхувш яр, оалар. Тхьовра массехк шу хьалха веннача Идрисмиска йоI я йоах из», «Даьра йоах из хоза куц долаш а, хIама да ховш а я». Хабараш-м дуккха дар, хIаьта уж харц а дацар. Ялхайтта шу долаш а хинна кхийна дIаэттар Хадишат. Бакъда, фу дора цо ший хозалах? Из-м бо да, из-м кагийча наха гуш а яц, наьха гIарбаш а хинна Iеш йола из хьанна эш ,из хьан югаргья? Е энгара тIа а, е воккхача сагага а из-м гIоргьяц. Иштта уйлаш йора Хадишата.

Бакъда цо яь цхьа йола уйлаш нийса яцар. Вар из эшаш а, езаш а саг. Из Майруддин вар.

...Хадишат дIанигачул тIехьагIа шу гаргга ха яьлар ераш шойла вIашии ца гуш. Шу чакх доаллача хана кхы башха пайда бе дагахь а доацаш, шура чакх йоаха машин ийцар Кийсас. Цу тIа шура кхахьа баьлар лоалахара истий, кхойттагIча дийнахь ена шура Кийсена дIателаргйолаш. Бакъда, укхо, из царгара цIаккха а йизза хьа-м эцацар, «Аз пайда бе ийца яц ер, шун бераш тахан шурех доахаргдац аз», — оалар Кийсас. Машина тIа шура кхахьа йолаялар Хадишат а. ТIаккха укхаза кхы истий нийсбелча аргIа тIакхаччалца хьежа езар. Цу хана цхьацца бахьан даьккхе, дехьа чу а яьккхе укханна я а хIама лора, тиша йовлакх, маьчаш, я коч луш а хIама дора Кийсас. ЦIенадар делча могийтаддацар йоIа. ТIаккха укхаза гора-кх Майруддинеи Хадишати вIаший, Майруддина тхьовра Идрис валалехьа денз а Iомадаьдар алапаш а, шорта деша а, кIеззига дукха хьисап де а. ТIаккха, хIанза укхо гIо а деш, Хадишата къайлагI цхьан кхоален кIал, берригаш дийнахь Iобийша салоIача хана ше-шийна Iомадора йоазув-дешар. Цунна хIанз дикка деша а, хьалхарча мугIарий хьисап де а ховра. Цунна деша тайп-тайпара хоза книжкаш кхухьар Майруддина. Цар мара Хадишата бала айбацар. Уж шинъ шоаш дисача хана вIаший дагара дувцар цу шинне, шоаш дийша книжкаш дувцар, шойла къувса а къувсар, бакъда, тIеххьара а цхьаннена тIехьа совцар уж шиъ.

Иштта бувзабелар цу шинне безам. Бакъда из безам хIанз а бацар маIача сагаи кхалсагаи юкъе хула безам. Из шиъ цхьа уйлаш, цхьа хеташ, лоIам, бахара цхьа Iалажо, цхьа уйла йолаш дар. Цу тIехь яр цу шинне а гаргарло, из дар цар зIи чIоагIъеш дар. Из кертера а дар. Цхьаькха кхы зIамига саг, из мел Хадишатаца гаргало езаш вале а Хадишата эшаш а е хьашт долаш а вацар. Шийна нагахь санна кагий нах байча, цар бегаш бича «Ванах, ераш кхеташ бий, теш, акхар фу дувц?» — аьле хетар цунна. Долчча тайпара аьлча укхана бIарга гацар уж, цар юхь-сибат а, е цар дийцар а, цIаккха а дага дагIацар цунна. «Укх доккхача дунен тIа са дага дар довзаш, са дог-са духьа ший вахар кходергдоацаш вар Майруддин ва-кха» — йоахар зIамигача къоналча дего. Хьалхара безаман сайренаш мара керахь, доккха хIама а эшацар цу Хадишата цIенча керахь, безаман оала кхеста!

Майруддин юххера а кхийтар ший Хадишатаца бола безам йишийца бола веший безам боацалга. «Ямартло, дог Iаьржа хилар дац?» — йоахар Майруддинас». «Дац, тхьовра из хьо цIагIа йисаяларе, хIанз хьа уж уйлаш е езацар. ХIанз шоана юкъера бар кхы безам ба, из бекхе дац» — йоахар вокха Майруддина, хIанз цу шинненa юкъера бар кхы безам ба, из бекхе а дац»,— йоахар. Майруддинас.

III

ТIкъестлагIа шу кхоачаш латтар Зизига. Цунна банза цхьаккха гIирс бацар. Исташ дувцаш дар: Зибайраи цун сесагои шой йоI маьре яхача бала кхоъ тханеи, шиъ бомбеи, шиъ чиллани кIувс кийчбаьб, къоарза истингаш даьд, бархI гIайба, кхоъ алтаза юврггIа, маьнгеш шиъ гамаж, доккха тIоаргац, барзкъаш тега машин» — яхаш. Бакъда, хьанаьхк, е минаьхк цар йоI ехаш ва, йига гIерташ ва, яхар хозаш дацар.

Зизига даи нанеи гIайгIане дар. Цар уйла йир хьалхагI хьангга енна а Хадишат маьре дIаяла, новкъара дIаяккха. ТIаккха шоай йоI югарг хиларах тийша бар уж. Цу дийнахь денз кIезиг-кIезиг бIарцкъашта а кога ювхачоа а эрга яьккхар, хи йисте йохийташ а, ловзарга йохийташ а. Хадишат наха юкъе ахийта баьлар уж. Бакъда, Хадишата лацар е хи йисте а, е ловзарга а яха. Из низагIа йохийтар.

Цкъа Товсаре чу а кхайка кIаьда — хоза хьаьста Хадишатага аьлар.

— Хьона дика меттиг кораяьй тхона. Мужги - кIотаре вахаш ва Авала яхаш цхьан доахана да. Бакъда, хьа ханара-м вац из, цун ши сесаг а дезал а ба, из-м хьа ираз да, дезал кхийна шоаш Iеш ба, со гаций хьона, берригa боахама да а хинна Iеш йола, иштта Iерг я хьо а, дукхаяхарг. Из а ва хьо хьехош. Укх чурчо дош деннад мархи бутт чакхбаьнначул тIехьагIа хьо дIаяла. Из кхаъ ба са хьога баккха, хьона фу хет цунах, хIанз-м кура ярг яр хьо.

Йист ца хулаш, юхь а кхайла ягIар Хадишат. Акхаргара дикача балхага дог доахаш яцар из, бакъда, из санна дола гIулакх цу шинне нийсдергда моттацар цунна. КIезига ка яьлча юха а, йист хилар Товсари.

— Хьо йист хIана хилац? ЧIоагIа хозахеташ мотт сецаб мотт сона хьа! — аьлар цо юха а.

Цкъа цунга дIа а хьажа, во йист хила дага дехар Хадишата, бакъда, кIеззига уйла яь, сабаре укхо аьлар.

— Со гIоргъяц маьре, яххане а гIоргъяц.

— Ай-яхь, ужаш-м вайна йовза бехказлонаш яр,— аьлар Товсаре, кIалгIолла бIарг а локхаш.

— ХIанз-м сеттарг яр хьо жа долча даь сесаг а хинна, къадолча мисканга хила хьакъ долаш нускал да,— аьлар Зизига Хадишатага.

Хала са техар Хадишата. Фу дерг дар цун когаметта хилча кхычо а? Да хIама дацар.

Цу дийнахь из Майруддинага дIадувца соцадир Хадишата.

Делкъийна дерригa даь яьлча, цIагIа шийлача хица германи а хьакхаче шел а яь Товсараьр Iо а бувшийта, хи тIа хIамаш йитта яхар Хадишат. Берда йисте, гаьна кIала Iи долча ший чара Iо а оттаяь хIамаш йитта йолаелар из, йитта яьнна хIамаш хьал а эхкаш. «Аз мишта ала дез те из цунга?» — яхаш ши-шийга хаттараш дора цо.

Цу хана мичара воагIа а ца ховш тIехьашка хьаэттар Майруддин.

— Ди дика хилда хьа, Хадишат! Ма-дика болх ба хьо сона кораяь, хьога йист хила, хьо йола моттиг лохаш вар со. Хьона новкъа децаре, хьога массехк дош аргдар аз.

Майруддина иштта къамаьл дича Хадишата дагадехар, «Хайнад, хайнад цунна дерригa а»,— аьнна.

Майруддина дешаш хьалхарчарех тара дацар.

— Со массехк ди даьлча институте деша вода, комсомоло хьожаваьв со... Кхы а цхьацца дешаш а аьлар цо. Майруддина бIаргех а ховргдар цо харц дар ца дувцалга.

ТIеххьара цо аьлар:

— Сона еза-кха хьо Хадишат, тоха са доацаш, хьоца мара ираз хург дац-кх са вахар а... Хургбий теш вай шинне кхолла-м?..

ГIа да теш ер, яхаш латтача Хадишата шортта аьлар:

— Со раьза я-кха Iа яхачоа, из бар хьалхара безам, мерза безам бар из.

* * *

Цу тIехь чакх доала-м хург мадац из дувцар? — аьлар Каташа.

ТIаккха дувцархочо аьлар:

Цул тIехьагI Майруддина юртасовете вахав, шоаш цхьана бахарах дола каьхат а яздий а Хадишат ший нана йолча дIайигийта хинний цо. ТIаккха тIехьаваьнна ТIокказ «тоаргда» аьнна юрта активисташеи комсомольцашеи соцаваь хиннавар. ХIаьта хIанз Майрудди инженери Хадишат лори да йоах, кхийна доагIаш шоай бераш а долаш. Бакъда, Хадишато берий берал-м дац йоах шоай наьна бералла тара.

— Даьра хургдар советий Iаьдал хиннадецере-м аьлар юха а Каташа.

1958 шера 25-ча октябре денз 6 ноябре кхаччалца
ГРОЗНИ ГОРОДЕРЧА ЦЕНТРАЛЬНИ КОЛХОЗНИ РЫНКЕ А КХЫЧА РЫНКАШКА А

ЦIЕЙНА ХЬАЛХАРА КОЛХОЗА БАЗАР ХУРГЬЯ

Праздника хьалхарча базар тIа дохкаш хургда шеррача ассортиментах промышленни товараши стройматериалаши

ЦIейна хьалхарча гуйранарча колхозни базаре дакъа лоацаш йола колхозаштеи колхозникаштеи эггара хьалхарча аргIагIа а мел эш а мах бу моттигаши, весоизмерительни прибораши, торгови инвентари, санодеждеи, юртбоахаман продукташ дIаоттае моттигаши хургья.

Базар тIа болх беш я общественни питанен предприятей чайнеши, буфеташи, бытовой мастерскеши, справкай истоли.

Грозни города рынкай управленес НГIАССР районашкара ерригa колхозаши, колхозникаши бех ший гуйран цIейна хьалхарча базар тIа, сов яллал юртбоахаман продукташ базар тIа а яхьаш.

МАРША ДОАГIАЛДА, ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

Мехкдаьттан Грознера къахьегамхой дикагIа йолча юртбоахаман продукташца Iалашбергба вай!

Грозни городерча колхозни рынкай управлени.

Болхлойи юртийи корреспондентий, многотиражнийи пенийи газетий редакторий теркамга!

Дахача шера денз «Правда» газета редакцес юхадоладаьд «Рабоче-крестьянский корреспондент» яха бетта арадувла журнал. Цу журнала тIа кепа тохаргья рабселькоровски болама опыта, къоастадергда цу балха практически дешаш. хадданза тергья консультацеш.

Болхлойи юртийи корреспонденташ, многотиражнийи районнии газетий болхлой! «Рабоче-крестьянский корреспондент» яха журнал язде!

Журнал мел эш язде йиш йолаш да. Журнал язде йиш я связан моллагIча отделене.

Журнало гIо дергда шун балха.

1958 шера 1 октябре денз 1 ноябре кхаччалца
Нохч-ГIалгIай Книготоргои, Респотребсоюзои, Союзпечата республикански отделои ВЛКСМ-а 40 шу дизара хетадаь дола
КНИЖКАШ НАХА ЮКЪЕ ДОАРЖАДАРА

МЕСЯЧНИК ДУ

Книжкай магазинашкеи киоскашкеи чуотта а шоашта деза книжка лаха а дех оаха шо:

Iуйрийна 9 сахьат даьлча денз 18 сахьат даллалца, хIара денна болх бу магазинаша.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ КНИГОТОРГ, РЕСПОТРЕБСОЮЗ, СОЮЗПЕЧАТЬ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре.
Йоккха зал — «Олеко Дундич».
Долалу 8.30, 10.40, 12.50, 3, 5.10, 7.20, 9.30.

ЗIамига зал № 1 — «Малыш» а «Шийна хьовзам лехар». (Чарли Чаплина дакъа а лоацаш).
Долалу 9, 11, 1, 3.10, 5, 7, 9.

ЗIамига зал № 2 — «Малыш» а «Шийна хьовзам лехар» а.
Долалу 9.30, 11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.40.

ЗIамига зал № 3 — «Бийсанара патруль».
Долалу 9.15, 11.15, 1.15, 3.15, 5.15, 7.55, 9.55.

«Родина» яхача кинотеатре.
Iан театре. «Олеко Дундич».
Долалу 9.15, 11.20, 1.30, 3.40, 5.50, 7.55.

Ахкан зале
«Са веза саг».
Долалу 6.30, 8.30.

РЕДАКЦЕН АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 23, телефонаш: редактора 2-41-23, редактора зам. 2-07-01, партийни вахара отдела 2-25-72, корректорске 2-30-91.

СФ02622. 1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, Революцен проспект. 30/3. Заказ № 6528.